

**Faktoja fiktion vaatteissa –
kaunokirjalliselle journalismille ominaisia kerronnan keinoja
Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen
feature-jutuissa**

Johanna Malinen

Journalistiikan kandidaatintutkielma

Kevät 2019

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Johanna Malinen	
Työn nimi – Title Faktoja fiktion vaatteissa – kaunokirjalliselle journalismille ominaisia kerronnan keinoja Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen feature-jutuissa	
Oppiaine – Subject Journalistiikka	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Tammikuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 43
Tiivistelmä – Abstract <p>Tämä tutkielma käsittelee kaunokirjallista journalismia, joka on jäänyt erityisesti suomalaisessa tutkimuksessa ja toimitustyössä melko tuntemattomaksi käsitteeksi. Kaunokirjallinen journalismi on journalistista faktatekstiä, jonka kerronnassa käytetään fiktiosta tuttuja elementtejä. Tutkielman tavoitteena on määrittellä kaunokirjallisen journalismin käsitettä. Määrittelyä tehdään käsittelemällä aiempaa suomalaista ja kansainvälistä tutkimusta sekä peilaamalla kaunokirjallisen journalismin käsitettä erityisesti sen kattokäsitteeseen, feature-journalismiin.</p> <p>Toinen tämän tutkielman tavoitteista on tehdä näkyväksi, kuinka kaunokirjalliselle journalismille ominaiset kerronnan muodot ilmenevät Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen feature-journalismissa. Tutkimuksessa analysoidaan kirjallisuustieteellisen jäsennyksen, Marja-Leena Palmgrenin kertomisen perusmuotojen, kautta kaunokirjalliselle tekstille ominaisten kertomisen muotojen esiintymistä.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kaunokirjalliselle journalismille ominaiset kerronnan muodot ovat osa myös sanomalehtien kerrontaa. Aineisto koostuu kymmenestä artikkelista, joten tuloksia ei ole mielekästä eikä tarkoituksenmukaista yleistää koskeväksi koko suomalaisen journalismin tilaa. Tutkimuksen tärkein anti onkin se, että se tekee kaunokirjallisen journalismin näkyväksi ja havainnollistaa konkreettisesti kerronnan keinojen esiintymistä. Tutkimus myös osoittaa, että kertomisen keinoa vaihdetaan usein silloin, kun kerronnassa vaihtuu aika, paikka tai näkökulma.</p> <p>Vaikka suora ja selostava perinteinen journalistinen kerronta osoittautuikin jutuissa yleisimmäksi kertomisen muodoksi, edusti lähes viidennes aineiston virkkeistä jotakin muuta kertomisen muotoa. Niinpä kaunokirjallisen journalismin käsitteen määrittely ja sen vakiinnuttaminen niin tutkimuksen kuin journalistisen työnkin kentälle on perusteltua ja tärkeää myös tulevaisuuden alan tutkimuksissa.</p>	
Asiasanat – Keywords Journalismi, Kaunokirjallinen journalismi, Feature-journalismi	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, kieli- ja viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTINEN TAUSTA JA VIITEKEHYS	6
2.1 Feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin aiempi tutkimus Suomessa.....	6
2.2 Terminologian ristiriitaisuus asettaa aihepiirin tutkimukselle haasteita	8
2.3 Fiktiosta tutut kerronnan keinot ovat osa jokapäiväistä journalismia	10
3 KAUNOKIRJALLINEN JOURNALISMIN JA FEATURE-JOURNALISMIN KÄSITEANALYYSI	12
3.1 Feature-journalismi	12
3.2 Kaunokirjallinen journalismi	14
3.3 Käsitteiden keskinäinen suhde	16
4 TUTKIMUSONGELMA JA -KYSYMYS.....	18
5 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ	19
5.1 Aineisto	19
5.2 Tutkimusmenetelmä.....	20
5.3 Kertomisen muodot Marja-Leena Palmgrenin mukaan	21
5.4 Kertomisen muodot ja journalismi.....	23
6 ANALYYSI	24
6.1 Kerronta	25
6.2 Kuvaus	26
6.3 Eepinen kuva ja eepinen kohtaaminen	26
6.4 Dialogi.....	27
6.5 Eläytymisesitys	28
6.6 Tajunnanvirtakuvaus.....	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
7.1 Kertomisen muoto vaihtuu usein samalla kun vaihtuu aika, paikka tai näkökulma	30
7.2 Toisinaan kertomisen muodot limittyvät toisiinsa	31
7.3 Tutkimuksen arviointia	32
7.4 Jatkotutkimuksen aiheita.....	34
8 LOPUKSI.....	36
KIRJALLISUUS.....	39
AINEISTO.....	43

1 JOHDANTO

Äitienpäivänä Virpi ilmoitti lähtevänsä aamulla vankilaan. He istuivat autossa matkalla juhlapäivän lounaalle baariravintolaan: Virpi ja hänen isänsä. Ravintolassa seuraan liittyisivät vielä sisko ja isän naisystävä. Isä oli uutisesta kauhuissaan. Vankilaan! Myöhemmin siskokin järkyttyi. Meidän Virpikö?

(Helsingin Sanomat, 16.9.2018)

Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen (16.9.2018) pääjutun aloitus kiinnitti huomioni. Lainatussa katkelmassa kaunokirjallinen ja journalistinen kerronta tuntuvat kietoutuvan tiiviisti yhteen ja kontekstista irrotettuna journalistinen faktateksti näyttää muotonsa puolesta fiktiolta. Lukijalle on ensisilmäyksellä selvää, että katkelman kerronnalliset ratkaisut noudattavat pikemminkin kaunokirjallisen kuin journalistisen kerronnan konventioita.

Tämänkaltainen fiktiolta muotonsa lainaava esitystapa, jota voidaan kutsua kaunokirjalliseksi journalismiksi, on ollut ominaista aikakauslehdille jo pitkään, mutta myös sanomalehtien kerronnassa käytetään entistä enemmän elämyksellistä kirjoittamista (Lassila-Merisalo 2009, 196). Esimerkiksi aikakauslehtiä tutkinut Maija Töyry (2009, 13) toteaaakin, että aikakauslehtien ja sanomalehtien kerronnan erot ovat kovaa vauhtia kaventumassa. Erityisesti sanomalehtien teemasivut ovat otollisia kaunokirjalliselle journalismille ominaisia kerronnan keinoja sisältäville jutuille, sillä niissä ilmestyviin pidempiin juttuihin käytetään useimmiten toimituksessa enemmän aikaa kuin päivittäisten uutissivujen juttujen tekoon.

Kaunokirjallisen journalismin sijaan tällaisia pitkiä, kerronnallisia juttuja nimitetään usein esimerkiksi feature-jutuiksi.

Feature-jutuista ja kaunokirjallisen journalismin elementeistä, kuten kertovan kirjallisuuden kerronnan muodoista, on siis tullut kiinteä osa myös sanomalehtien sisältöjä. Ilkka Malmberg (1998, 48-49) totesi jo kaksikymmentä vuotta sitten, että läheisyys, tarinat ja tunne ovat tulleet osaksi journalismia, joten kerronnan elementtien lainaaminen fiktiolta journalistisissa teksteissä ei missään nimessä ole uusi ilmiö. Aihepiirin tutkimus on kuitenkin toistaiseksi jäänyt huomattavasti esimerkiksi uutisjournalismin tutkimusta vähemmälle. Kaunokirjallisen journalismin ja feature-journalismin tutkimusperinne onkin erityisesti suomalaisessa kontekstissa vielä hyvin nuorta ja terminologia vakiintumatonta. Kysyntää aihepiirin tutkimukselle sekä eri näkökulmille ja lähestymistavoille siis riittää.

Tässä tutkimuksessa pureudun suomalaisten sanomalehtien sunnuntailiitteiden feature-juttujen kerronnan keinoihin. Lähestyn journalistisia juttuja kuten kaunokirjallista tekstiä tarkastelemalla juttuja Palmgrenin (1984) kirjallisuustieteellisen kertomisen muotojen jäsennyksen avulla. Analysoin kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kertomisen perusmuotoja journalistisissa jutuissa tehdäkseen näkyväksi sen, kuinka kaunokirjallisuudesta tutut kertomisen muodot ovat tulleet osaksi myös sanomalehtien journalistista kerrontaa. Pureudun tähän tutkimusongelmaan seuraavalla tutkimuskysymyksellä:

Millaisia kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kerronnan keinoja Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen feature-jutuissa esiintyy?

Siihen, edustavatko jutut kaunokirjallista journalismia, en ota tässä tutkimuksessa kantaa. Kaunokirjallinen journalismi ei vielä ole saavuttanut vakiintunutta journalistisen lajityypin asemaa, joten on mielekkäämpää tarkastella sille ominaisia tekniikoita, tässä tapauksessa kerronnan muotoja, kuin kategorisoida juttuja kaunokirjalliseksi journalismiksi. Osaltani pyrin kuitenkin tällä tutkimuksella vakiinnuttamaan kaunokirjallisen journalismin käsitettä osaksi suomalaista mediakenttää.

Tutkielmani alkupuoliskolla tarkastelen pitkien, kerronnallisten juttutyyppeiden aiempaa tutkimusta sekä erityisesti kaunokirjallisen journalismin sekä feature-journalismin käsitteitä. Käsitän feature-journalismin tässä tutkielmassa kaunokirjallisen journalismin kattokäsitteeksi, ja featuren käsitteen avulla pyrin hahmottamaan kaunokirjallisen journalismin käsitteen rajapintoja ja määritelmää. Myöskään näiden kahden käsitteen määritelmistä tai niiden välisistä suhteista ei ole toistaiseksi syntynyt yhtenäistä tai yleisesti hyväksyttyä konsensusta. Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista onkin pyrkiä määrittelemään näitä kahta käsitettä aiempaan aihepiiriin tutkimukseen peilaten.

2 TEOREETTINEN TAUSTA JA VIITEKEHYS

2.1 Feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin aiempi tutkimus Suomessa

Sanomalehdissä julkaistuja feature-juttuja ja niiden kerronnan keinoja on tutkittu suomalaisessa kontekstissa toistaiseksi hyvin vähän esimerkiksi uutisten tutkimukseen verrattuna. Toistaiseksi feature-journalismin tutkimus on keskittynyt Suomessa lähinnä aikakauslehtitutkimukseen, koska feature-journalismi on perinteisesti nähty eritoten aikakauslehdille ominaiseksi juttutyypiksi (esim. Lassila-Merisalo 2002 & 2009, Muhonen 2015). Täysin paitsioon aihepiirin tutkimus ei ole kuitenkaan jäänyt sanomalehtimaailmassakaan, sillä esimerkiksi Anni Nissi (2015) on tutkinut maisterintutkielmassaan kertojan läsnäoloa Helsingin Sanomien sunnuntailitteen feature-teksteissä.

Vielä feature-journalismiakin vähäisemmälle huomiolle suomalaisessa tutkimuksessa on jäänyt kaunokirjallinen journalismi. Erityisesti kaunokirjallisen journalismin esiintyminen uutismedioissa on toistaiseksi Suomessa tutkimatonta maaperää ja featuren ohella myös kaunokirjallisen journalismin tutkimus on keskittynyt aikakauslehtien tutkimukseen. Väitöskirjatasolla kaunokirjallista journalismia on Suomessa toistaiseksi journalismin tutkimuskentällä tutkinut ainoastaan Maria Lassila-Merisalo, joka pyrkii määrittelemään suomalaista kaunokirjallista journalismia ja sen ilmenemismuotoja väitöskirjassaan *“Faktan ja fiktion rajamailla: kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä”* (2009). Lassila-Merisalo voidaankin nähdä kaunokirjallisen journalismin pioneerina suomalaisessa journalismin tutkimuksessa. Hänen väitöskirjansa on ensimmäinen suomalainen tutkimus, jossa määritellään kaunokirjallisia kerronnan keinoja sisältävät lehtijutut omaksi journalistiseksi tekstilajikseen. Koska haluan osaltani tällä tutkielmalla vakiinnuttaa tätä näkökulmaa, Lassila-Merisalon tutkimukset nousevat usein esille myös tässä tutkielmassa.

Journalismin tutkimuksen ohella kaunokirjallista journalismia on tutkittu Suomessa myös kirjallisuustieteessä. Kirjallisuustieteen ja journalismin tutkimuksen poikkitieteellinen tutkimusote on kaunokirjallisen journalismin tutkimukselle luontevaa, koska kaunokirjallinen journalismi lainaa muotonsa kertovalta kirjallisuudelta. Kirjallisuudentutkija Markku

Lehtimäki on paneutunut kaunokirjalliseen journalismiin muun muassa vuonna 2005 julkaistussa väitöskirjassaan, joka käsittelee Norman Mailerin kaunokirjallista nonfiktiota. Lehtimäki on keskittynyt erityisesti faktuaalisen narratiivin poetiikkaan sekä etiikkaan ja tutkinut muun muassa todistaja-kertojaa kaunokirjallisessa journalismissa (2007). Toisaalta myös journalismin tutkimuksen kentällä on käytetty kaunokirjallisen journalismin tutkimuksessa journalismin teorioiden lisäksi kirjallisuustieteen teorioita. Esimerkiksi Lassila-Merisalo yhdistää väitöskirjassaan (2009) kielitieteellistä termistöä ja teoriaa journalismin tutkimukseen.

Kaunokirjallisen journalismin tutkimus on siis saanut lähtölaukauksensa Suomessa 2000-luvulla. Varsinaista lajityypin asemaa tai yleisesti hyväksyttyä selkeärajaista määritelmää kaunokirjallinen journalismi ei vielä kuitenkaan ole Suomessa, tai oikeastaan muuallakaan maailmassa, onnistunut saavuttamaan. Feature-journalismi taas on vakiintunut selvemmin omaksi journalistiseksi lajityypikseen, ja sitä käytetään journalismin opetuksessa sekä toimituksissa. Suurelle yleisölle feature-journalismi sen sijaan ei ole vielä kovinkaan tuttu, ja käsitteen rajat hakevat vielä monin paikoin muotoaan Suomessa. (Nissi 2015, 39.) Myöskään kaunokirjallisen journalismin ja feature-journalismin keskinäisestä suhteesta ei ole toistaiseksi muodostunut yhtenäistä määritelmää sen suuremmin tiedeyhteisössä kuin käytännön journalistisessa työssä. Koska tutkimusperinne on erittäin nuori, suomalaista tutkimusta aihepiireistä on tehty lähinnä maisteritutkielmien tasolla. Keskityn tässä tutkielmassa tarkastelemaan aihepiiriä erityisesti kotimaisessa kontekstissa, joten olen päättänyt käyttämään lähdekirjallisuutena useita maisteritutkielmiä muun tutkimuskirjallisuuden lisäksi.

Jo useaan otteeseen esille tullut terminologian vakiintumattomuus luo aihepiirin tutkimukselle haasteita. Esimerkiksi kaunokirjallista journalismia on hankalaa tutkia, koska ei ole selvää kriteeristöä sille, mitä kriteerejä tietyn jutun pitää täyttää, jotta sen voi kategorisoida kaunokirjallista journalismia edustavaksi jutuksi. Lassila-Merisalo (2009) nimeää väitöskirjassaan useita kaunokirjalliselle journalismille tyypillisiä elementtejä, mutta toteaa, että on mahdotonta luoda selkeä kriteeristö sille, mikä voidaan luokitella kaunokirjalliseksi journalismiksi. Kaunokirjallisiksi elementeiksi voidaan nähdä muun muassa kertojan vahva läsnäolo ja kertovan kirjallisuuden kerronnan muodot (Lassila-Merisalo 2009, 88). Kaunokirjallisesta journalismista ja feature-journalismista on tullut kiinteä osa myös uutismedioiden sisältöjä, joten niiden tutkimus on tärkeää, jotta voidaan

ymmärtää journalismin kehityssuuntia paremmin. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen perusteellisemmin sekavan terminologian ongelmallisuutta sekä sitä, miksi kaunokirjallisesta journalismista ja erityisesti feature-journalismista on tullut osa jokapäiväisiä sisältöjä myös uutismedioissa.

2.2 Terminologian ristiriitaisuus asettaa aihepiirin tutkimukselle haasteita

Feature-journalismi on saavuttanut kaunokirjallista journalismia vakiintuneemman aseman suomalaisessa tutkimuksessa ja mediamaisemassa, sillä sitä on tutkittu enemmän ja sitä käytetään melko yleisesti toimitustyössä kuvaamaan uutisia pidempiä ja huolellisemmin taustoitettuja juttuja (Lassila-Merisalo 2009). Kaunokirjallisen journalismin käsite on toisinaan nähty myös liian leimaavana ja rajaavana käsitteenä käytettäväksi tutkimukseen, minkä vuoksi laajemmaksi mielletty feature-journalismin käsite on todettu käyttökelpoisemmaksi ja on päädytty valitsemaan se tutkimukseen. Näin on päätynyt toimimaan esimerkiksi Iida Muhonen vuonna 2015 julkaistussa maisterintutkielmassaan.

Eri tutkimuksissa feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin käsitteitä ja niiden suhteita on päädytty määrittelemään hieman eri tavoin. Toisinaan kaunokirjallista journalismia ja feature-journalismia on käytetty jopa toistensa synonyymeina. Muhonen (2015, 2) toteaa maisterintutkielmassaan, että feature-journalismia kutsutaan sisältönsä ja muotonsa takia myös kaunokirjalliseksi journalismiksi. Toisaalta feature-journalismia on nimitetty monesti kerronnallisten juttutyyppeihin niin sanotuksi sateenvarjo- tai kattokäsitteeksi, jonka alle esimerkiksi kaunokirjallinen journalismi sijoittuu (Steensen 2011, 2). Useimmissa määritelmässä toistuu tavalla tai toisella ajatus, että feature-journalismi on laajempi käsite kuin kaunokirjallinen journalismi.

Kaunokirjallisen journalismin ja feature-journalismin lisäksi kertovia, pitkiä juttuja nimitetään myös esimerkiksi kerronnalliseksi journalismiksi tai tarinalliseksi journalismiksi. Yleensä käsitteiden välillä nähdään jonkinlainen näkökulmaero, mutta nämä erot eivät ole vakiintuneita ja usein riippuukin tutkijasta, millaisen määritelmän mikäkin käsite tarkalleen saa. Terminologian sekavuus tulee esiin myös siinä, ettei edes toimittajilla ole aina selkeää tai yleistä konsensusta siitä, milloin on esimerkiksi kyse featuresta, kaunokirjallisesta journalismista, narratiivisesta journalismista tai esimerkiksi reportaasista ja mikä näiden kaikkien juttutyyppeihin keskinäinen suhde tai tarkka määritelmä on. (Nousiainen 2013, 6.)

Tämä käy ilmi myös Jaana Kalliokosken maisteritutkielmasta (2015), joka pureutuu kertovan journalismin juttutyyppeihin tekijöiden näkökulmasta. Kalliokosken tutkimuksessa osa haastatelluista toimittajista käytti esimerkiksi käsitteitä feature-journalismi ja narratiivinen journalismi synonyymeina, feature-journalismia kerronnallisen kirjoittamisen lajityypin yläkäsitteenä ja toisaalta käsitteitä narratiivinen ja kerronnallinen synonyymeina. Selkeää konsensusta kerronnallisen journalismin juttutyyppeiden suhteille ei siis toimittajien keskuudessa löytynyt. Kalliokosken haastattelututkimus havainnollistaa tässäkin tutkimuksessa käsiteltävien käsitteiden ja lajityyppien hankaluutta, moniulotteisuutta sekä vakiintumattomuutta.

Niukan tutkimusperinteen lisäksi terminologian sekavuuteen on esitetty syyksi se, että perinteisesti aikakauslehtijournalismin kirjoittamiseen liitettyjen tekniikoiden opetus on jäänyt journalismin opetuksessa huomattavasti uutistyyppien opetusta vaatimattomampaan rooliin (Nissi 2010, 110). Myös omat havaintoni journalismin opetuksesta Jyväskylän yliopistossa tukevat tätä hypoteesia, sillä erityisesti kandidaatin tutkintoon kuuluvan opetuksen painopiste on vahvasti uutistyyppien opetuksessa. On loogista ajatella, että mikäli feature-kirjoittaminen ja kaunokirjallisen journalismin tekniikat jäävät opetuksessa vähemmälle, käsitteet eivät pääse vakiintumaan kovin helposti myöskään käytännön journalistiseen työhön tai päädy usein opinnäytetöiden aiheiksi. Tämä näkökulma on kuitenkin toistaiseksi melko spekulatiivinen, sillä kausaalisuhteita ei ole suoraan tutkittu.

Tässä tutkimuksessa huomio keskittyy nimenomaan feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin käsitteisiin. Valitsin juuri nämä kaksi käsitettä lähempään tarkasteluun, koska niiden tutkimus on toistaiseksi melko vähäistä verrattuna esimerkiksi narratiivisen journalismin tutkimukseen. Featuresta on myös tullut arkisessa toimitustyössä ahkeraan käytetty nimike pitkille, kertoville juttutyypeille, joten käsitteen lähempi tarkastelu on perusteltua. Kaunokirjallisen journalismin käsite taas on toistaiseksi erityisesti sanomalehtijournalismin liitettynä tuntematon, vaikka sille tyypillisiä elementtejä esiintyy käytännössä myös sanomalehtien sisällöissä jatkuvasti.

Feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin keskinäinen suhde on myös kiinnostava, ja esimerkiksi kaunokirjallista journalismia runsaasti tutkinut Hatrsock (2007) on luonnehtinut näiden kahden käsitteen rajaa epäselväksi. Tätä terminologista epäselvyyttä

pyrin osaltani tässä tutkimuksessa selvittämään hahmottamalla ja jäsentämällä näiden kahden käsitteen suhdetta aiemman tutkimuskirjallisuuden avulla.

2.3 Fiktiosta tutut kerronnan keinot ovat osa jokapäiväistä journalismia

Markkinoiden ja yleisöjen merkityksestä on puhuttu journalismin tutkimuksessa, käytännön toimitustyössä ja journalismin koulutuksessa viime vuosina paljon. Mediakentän muutoksen, ehkä tutummin ilmaistuna median murroksen, myötä perinteisten kaupallisten uutismedioiden on ollut muutettava ansaintalogiikkaansa. Internetin ilmaistarjonta on uhka journalismin perinteiselle rahoitus pohjalle, koska ihmiset ovat tottuneet saamaan tietoa internetistä ilmaiseksi eivätkä siksi enää ole yhtä auliita maksamaan journalistista sisällöistä (Väiverronen 2009, 21).

On esitetty, että jotta uutismediat onnistuvat luomaan kannattavan ansaintamekanismin muuttuvassa mediakentässä, niiden on pystyttävä tarjoamaan sisältöjä, jotka vetoavat paitsi lukijan järkeen myös tämän tunteisiin. Esimerkiksi Lauk ja Harro-Loit (2016, 129) toteavat tutkimuksessaan, että myös uutismediat tarvitsevat enemmän sisältöjä, joissa tiedonvälitys yhdistyy taitavaan tarinankerrontaan. Koukuttava tarinankerronta puolestaan koostuu usein sellaisista kerronnan keinoista, jotka ovat ennemmin tuttuja kaunokirjallisuudesta kuin perinteisen uutiskerronnan konventioista. Mielenkiinnon herättäminen ja säilyttäminen, dialogin luominen, viihdyttäminen ja hätkähdyttäminen ovat avainsanoja, kun luodaan sisältöjä, joista ihmiset ovat valmiita maksamaan (mp.).

Kiinnostavaa tarinankerrontaa ja tunteita sisältävät uutiset myös lähtevät leviämään usein tehokkaasti sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median jaoista on tullut erittäin merkittäviä medioille, sillä internet ja sen myötä kehittynyt sosiaalinen media on tuonut yleisölle mahdollisuuden paitsi kuluttaa mediasisältöjä monipuolisemmin, myös saattaa muut tietoiseksi näistä sisällöistä. Ihmiset johdattavat sosiaalisen median kautta muita käyttäjiä itseään kiinnostavien journalististen sisältöjen äärelle jakamalla juttuja esimerkiksi Facebookissa tai Twitterissä. (Villi 2011, 48) Tämä luonnollisesti lisää juttujen ja medioiden tunnettavuutta ja kerryttää medioille lukijoita.

Pelkkien asiantuntijakomenttien ja tilastojen varaan rakennettujen uutisten tehtailu ei siis enää yksin riitä, vaan lisäksi tarvitaan tarinallisuutta ja monipuolisia kerronnan keinoja.

Teknologisten ja yhteiskunnallisten muutosten myötä lukijat kaipaavat ennen kaikkea selityksiä ja tulkintoja. Kilpailu lukijan ajasta on yhä kovempaa, joten jutun on oltava todella mielenkiintoinen ja mukaansatempaava, jotta se kiinnittää ja säilyttää lukijan huomion. (Huovila 2005, 10-12.) Näihin tarpeisiin pystytään vastaamaan feature-journalismilla ja kaunokirjallisella journalismilla, sillä niille ominaisilla muodoilla eli kerronnan keinoilla ja rakenteilla pystytään taustoittamaan ja havainnollistamaan vaikeita asioita, ilmiöitä ja tapahtumaketjuja kiinnostavasti ja mukaansatempaavasti (Nissi 2010, 2). Esimerkiksi poliittisia aiheita käsitellään ja havainnollistetaan yhä useammin “tavallisten” ihmisten arjen tarinoiden ja kokemusten kautta (Lauk & Harro-Loit 2016, 129).

Kaiken tämän seurauksena ei ole ihme, että uutismedioiden sisältöjen kerronnan keinot ovat muuttuneet ja muuttuvat tarinallisempaan suuntaan. Tarinallisuus puolestaan edellyttää kertovasta kirjallisuudesta tuttujen kerronnan keinojen käyttöä, josta syntyy feature-journalismia ja kaunokirjallista journalismia edustavia sisältöjä. Luultavasti juuri lukijoiden mielenkiinnon herättämiseksi ja säilyttämiseksi myöskään alussa esittelemässäni Helsingin Sanomien jutussa ei käsitellä lääkärilupien menettämisen syitä ainoastaan Valviran tilastotiedon ja asiantuntijahaastattelujen kautta, vaan keskiössä on nimenomaan Virpin tarina, hänen tunteensa ja kokemuksensa (kts. 1).

3 KAUNOKIRJALLINEN JOURNALISMIN JA FEATURE-JOURNALISMIN KÄSITEANALYYSI

Anu Nousiaisen (2013) mukaan pitkälle henkilö- tai ilmiöaiheiselle jutulle, jossa hyödynnetään fiktiosta tuttuja kerronnallisia keinoja ja joka sisältää toimittajan subjektiivisia tulkintoja, on monta nimitystä. Kaunokirjallinen journalismi, kerronnallinen journalismi, feature-journalismi ja narratiivinen journalismi vilisevät tutkimuskirjallisuudessa sekä toimittajien puheissa, ja välillä tuntuu vaikealta saada kokonaiskuvaa siitä, missä määrin käsitteillä on omia ominaispiirteitä ja missä määrin niitä käytetään rinnakkain tai jopa synonyymisesti. Tämän tutkielman aiheen rajauksen kannalta on tärkeää valita hallittavissa oleva määrä käsitteitä, joihin keskittyä, ja tähän tutkimukseen lähemmin tarkasteltavaksi ja analyysissä käytettäväksi käsitteiksi valikoituivat kaunokirjallinen journalismi ja feature-journalismi.

3.1 Feature-journalismi

Featurea on vaikeaa määritellä yksiselitteisesti, sillä se on käsitteenä hyvin laaja. Vaikka feature-journalismille ei ole muodostunut yhtä, yleisesti hyväksyttyä määritelmää, on featuren ominaispiirteitä käsitelty journalismin tutkimuksessa viime vuosikymmeninä jonkin verran. Lisäksi feature-kirjoittamisesta on kirjoitettu toimittajille useita kirjoitusoppaita, mikä myös puoltaa sitä, että featurea voidaan pitää omana journalistisena genrenään (esim. Wheeler 2009, Johnson 2005, Hennessy 1989). Toisaalta suomalaisia feature-kirjoitusoppaita ei ole julkaistu, mikä osaltaan kertoo siitä, ettei feature-journalismi ole kovin vakiintunut journalistinen genre Suomessa.

Laajimman määritelmän mukaan featureksi voi laskea sanomalehdestä kaiken paitsi uutiset (Wheeler 2009, 2). Näin laaja määritelmä on kuitenkin väistämättä ongelmallinen, sillä sen mukaan esimerkiksi sanaristikot ja TV-ohjelmatiedot olisivat featurea siinä missä reportaasitkin. Tuskinpa kukaan toimittaja kutsuisi sanaristikoita featureksi tai edes journalistiseksi sisällöksi, joten käsite on mielekästä määritellä journalismin tutkimuksessa huomattavasti suppeammin.

Feature-jutut käsitetään yleisimmin kuvaileviksi ja pitkiä journalistisiksi jutuiksi, joiden rakenne on vapaa. Tämä tarkoittaa, että kirjoittaja itse voi pitkälti määritellä, millaiseksi

feature-jutun rakentaa, tapoja siihen on lukemattomia. (Hennessy, 2006 18-190.) Feature-juttuja esiintyy etenkin aikakauslehdissä ja sanomalehtien teemaliitteissä. Feature-journalismia on pyritty usein määrittelemään vertaamalla sitä uutiseen. Aiheet, joita feature-jutut käsittelevät, ovat ajankohtaisia, mutta ne eivät yleensä paljasta mitään ennenkuulumattoman uutta, mikä erottaa ne niin sanotuista “kovista uutisista”. Featuren tehtäväksi voidaankin määritellä käsiteltävän aiheen syventäminen ja taustoittaminen (Huovila 2001, 106), kun taas uutisen tarkoituksena on ensisijaisesti välittää uutta tietoa. Anu Partanen kuvaa feature-jutun ja uutisen suhdetta pro gradu -tutkielmassaan (2007, 74-75) toteamalla, että siinä missä uutisessa etsitään muutoksia, paljastuksia ja uusia tietoja, etsitään featuressa läsnäoloa, kuvausta ja ihmisten arkea. Useimmiten feature-jutussa yksittäisen tapauksen avulla kuvataan jotakin laajempaa ilmiötä (mp.). Esimerkiksi jotakin yhteiskunnallista ilmiötä, vaikkapa seksuaalista häirintää käsitellään feature-jutuissa usein jonkun sen kohteeksi joutuneen uhrin tarinan kautta.

Yhdysvaltalainen kirjailija Sharon Wheeler (2009, 3) määrittelee featuren seitsemän sille ominaisen piirteen kautta. Määritelmän mukaan featurelle ovat ominaisia vaihtelevat lähestymistavat ja näkökulmat sekä kirjoittajan oman äänen kuuluminen kerronnassa. Lisäksi feature-juttu on yleensä uutista pidempi ja sen kirjoittamiseen ja taustatyöhön käytetään enemmän aikaa kuin uutisen tekemiseen. Feature-jutussa on Wheelerin mukaan myös narratiivinen tausta sekä runsaasti dialogia ja sitaatteja.

Suomalainen journalismintutkija Heikki Kuutti puolestaan määrittelee featuren käsitteen “Uusi mediasanasto” -teoksessaan (2006, 40) seuraavasti:

“Erityisesti human interest -aineistoa sisältävä, vapaamuotoinen ja usein subjektiivisesti toteutettu erikoisjuttu, artikkeli, reportaasi tai ohjelma. Feature pohjautuu aiheeltaan usein johonkin uutistapahtumaan, mutta on sisältönsä puolesta uutista ajattomampi ja monipuolisempi. Featuretekstiksi on usein määritelty kaikki ei-uutismaiset varsinkin viihdepainotteiset jutut.”

Kuutin määritelmässä korostuu Wheelerin määritelmän tavoin feature-jutun vapaamuotoisuus ja kirjoittajan oman äänen kuuluminen. Myös esimerkiksi Lassila-Merisalo (2009, 12-18) nimeää subjektiivisuuden feature-jutun tärkeäksi ominaispiirteeksi ja korostaa sitä, ettei feature pyri uutismaiseen objektiivisuuteen ja kertojan häivyttämiseen, vaan toimittajan oma ääni, havainnot ja kommentit saavat näkyä kerronnassa. Kuutin määritelmässä mainittu

human interest -aineisto taas viittaa inhimillisyyden, elämyksellisyyden ja erilaisten tunteiden ja kokemusten korostamiseen (Kuutti 2006, 53). Myös nämä piirteet tulevat esille monissa feature-journalismin määritelmissä. Featuren avulla pyritään siis luomaan lukijalle mahdollisuus samaistua juttujen henkilöiden kokemuksiin ja asemaan, mikä auttaa lukijaa ymmärtämään jutussa käsiteltävää ilmiötä paremmin.

Suomeen feature-journalismi rantautui 1980-luvulla, kun suomalaiseen mediakenttään syntyi useita aikakauslehtiä, joiden journalistinen kerronta poikkesi uutisjournalismin konventioista (Lassila-Merisalo 2009, 30). Esimerkiksi pitkistä ja perusteellisesti tehdyistä feature-jutuistaan tunnettu Helsingin Sanomien Kuukausiliite perustettiin vuonna 1983. Nähdäkseni featurea käytetään Suomessa tällä hetkellä yleisesti ainakin toimittajien keskuudessa kuvaamaan erityisesti pitkiä, kertovia ja taustoittavia juttuja, joten käsite on ainakin jossain määrin päässyt vakiintumaan osaksi suomalaista mediakenttää. Selkeää suomennosta englanninkieliselle feature-käsitteelle ei kuitenkaan ole toistaiseksi muodostunut, vaan englanninkielinen termi näyttää vakiintuneen suomalaiseen tutkimukseen, opetukseen ja käytännön journalistiseen työhön sellaisenaan. Termiä ei siis ole perusteltua lähteä suomentamaan myöskään tässä tutkimuksessa.

3.2 Kaunokirjallinen journalismi

Yksinkertaisimmillaan kaunokirjallinen journalismi voidaan määritellä “faktaksi, joka esitetään fiktion keinoin”. Kaunokirjallisessa journalismissa on siis kyse siitä, että journalistisen faktatekstin kirjoittamisessa käytetään ja sovelletaan fiktiosta tuttuja kerronnan keinoja. (Lassila-Merisalo 2009, 11). Tämä Lassila-Merisalon määritelmä on hyvin lähellä yhdysvaltalaiskirjailija Tom Wolfen (1973, 21-24) tunnettua kaunokirjallisen journalismin määritelmää, jonka mukaan kaunokirjallinen journalismi voidaan käsittää journalismiksi, joka näyttää muodoltaan novellilta tai romaanilta. Erityisesti Yhdysvalloissa kaunokirjallisella journalismilla (literary journalism) on pitkät tutkimusperinteet, ja ensimmäiset maininnat kaunokirjallisesta journalismista sijoittuvat jo vuodelle 1907 (Hartsock 2000, 9). Yhdysvalloissa kaunokirjallisen journalismin tutkimus asettuu niin sanottuun uuden journalismin tutkimusperinteeseen, joka sai alkunsa 1960-luvulla (mts. 3).

Kaunokirjalliselta journalismilta yleensä edellytetään myös kertomuksellisuutta (Hartsock, 2000, 11), joten sillä on paljon yhteistä myös narratiivisen journalismin käsitteen kanssa.

Joidenkin määritelmien mukaan tarinallisessa ja kaunokirjallisessa journalismissa on jopa kyse täysin samasta genrestä. Esimerkiksi Anu Nousiaisen (2013, 6) mukaan kaunokirjallisella journalismilla ja narratiivisella journalismilla viitataan samaan ilmiöön eri nimellä. Ei siis ole ihme, että kaunokirjallisen journalismin tutkimus linkittyy hyvin vahvasti narratiivisen journalismin tutkimusperinteeseen. Narratiivisen journalismin käsitettä on määritellyt esimerkiksi Marie Vanoost (2013). Narratiiviseen journalismiin en kuitenkaan perehdy enempää tässä tutkielmassa.

Suomalaisessa journalismin tutkimuksessa kaunokirjallisen journalismin käsitteen otti esille Maria Lassila-Merisalo. Lassila-Merisalo on pyrkinyt vakiinnuttamaan kaunokirjallisen journalismin käsitettä suomalaisen journalismin tutkimuksen kentällä esimerkiksi määrittelemällä kaunokirjallista journalismia suomalaisessa kontekstissa väitöskirjassaan (2009). Lassila-Merisaloon kaunokirjallisen journalismin tutkimus pohjaa vahvasti yhdysvaltalaiseen tutkimusperinteeseen, erityisesti John C. Hartsockin kaunokirjallisen journalismin tutkimukseen. Hartsock tunnetaan yhtenä vahvimista kaunokirjallisen journalismin puolestapuhujista. Kaunokirjallinen journalismi asetetaan yleensä nonfiktion (nonfiction) käsitteen alle (esim. Lassila-Merisalo 2002, Lehtimäki 2005). Nonfiktio viittaa fiktiolta muotonsa lainaavaan kerrontaan, mutta se ei rajaa tarkastelua ainoastaan journalistisiin teksteihin, vaan sen alle voidaan sijoittaa esimerkiksi elämäkertateokset (Lassila-Merisalo 2009, 14).

Myös kaunokirjallista journalismia on pyritty havainnollistamaan vertaamalla sitä perinteiseen uutisjournalismiin (esim. Lassila-Merisalo 2009). Vaikka kaunokirjallisessa journalismissa käytetään fiktiosta tuttuja kerronnan keinoja, sitoo sitä silti sama todellisuusvaatimus kuin uutista (Lassila-Merisalo 2017). Kaiken on siis oltava totta, kuten perinteisessä uutiskerronnassakin. Uutisjournalismiin verrattuna kaunokirjallisen journalismin on kuvailtu pyrkivän jopa eettisempään ja totuudenmukaisempaan kerrontaan (Hartsock 2000, 41-79). Kaunokirjallisessa journalismissa on mahdollisuus kuvata asiantiloja ja haastateltavien tunteita sekä ajatuksia yksityiskohtaisemmin, minkä voidaan nähdä luovan jutun aiheesta syvällisemmän kuvan uutiskerrontaan verrattuna (Lassila-Merisalo 2009, 194). Lassila-Merisaloon (mp.) jäsentelyn mukaan uutinen pyrkii tavallisesti tarjoamaan vain yhden, suljettuihin merkityssisältöihin kiteytyvän lukutavan, kun taas kaunokirjallinen journalistinen teksti tavoittelee vahvempaa avoimuutta kuvaamalla monimuotoista todellisuutta vaihtelevin kerronnallisilla keinoilla.

Kuten aiemmassa luvussa käy ilmi, kaunokirjallinen journalismi on jäänyt toistaiseksi monin tavoin tuntemattomaksi Suomessa. Lassila-Merisalo (2009, 194) kuvaa väitöskirjassaan kaunokirjallisen journalismin tilaa Suomessa seuraavasti:

“Kaunokirjallinen journalismi ei ole suomalaisessa journalismissa vieras tai uusi ilmiö. Kuitenkin käsitteenä kaunokirjallinen journalismi ei ole saavuttanut kovin vahvaa asemaa suomalaisessa journalismissa, sillä sen harjoittamiselta puuttuu niin sanottu identiteetti. Vaikka kaunokirjallista journalismia esiintyy medioissa runsaasti, ei se ole noussut erityisen vahvasti tutkimuksen ja koulutuksen piiriin.”

Vaikka Lassila-Merisalon väitöstutkimuksesta on jo lähes kymmenen vuotta aikaa, on kuvaus kaunokirjallisen journalismin identiteettömyydestä edelleen osuva ja ajankohtainen.

Kaunokirjallista journalismia ei esimerkiksi pidetä yleisesti omana journalistisena lajityyppinä, eikä aihepiirin tutkimuksessa toistaiseksi ole muodostunut selvää kriteeristöä siitä, mitä kriteerejä journalistiselta tekstiltä vaaditaan, jotta sitä voi kutsua kaunokirjalliseksi journalismiksi. Toisaalta myöskään kansainvälisessä tutkimuksessa tai koulutuksessa kaunokirjallinen journalismi ei ole saavuttanut yleisesti hyväksyttyä journalistisen lajityypin asemaa, vaikka kansainvälisesti kaunokirjallista journalismia on tutkittu jo huomattavasti Suomea kauemmin.

3.3 Käsitteiden keskinäinen suhde

Kuten aiemmin käy ilmi, joissain tutkimuksissa feature-journalismia ja kaunokirjallista journalismia on kuvailtu jopa toistensa synonyymeiksi (esim. Muhonen 2015), kun taas toisissa tutkimuksissa näiden kahden käsitteen välille on tehty selvä ero (esim. Nissi 2015). Yleensä tutkimuksissa kuitenkin toistuu ajatus siitä, että feature-journalismin käsite on huomattavasti laajempi kuin kaunokirjallisen journalismin käsite, vaikka näillä kahdella käsitteellä on hyvin paljon myös samoja piirteitä (esim. Nissi 2010, Muhonen 2015, Lassila-Merisalo 2009). Sekä feature-journalismin että kaunokirjallisen journalismin käsitteiden määrittelyssä toistuu usein uutisesta eroava muotokieli, joka on lainattu fiktiolta. Lisäksi molempien käsitteiden määritelmässä korostetaan toimittajan omien subjektiivisten havaintojen ja tulkinnan vahvaa asemaa. Kaunokirjallista journalismia ja feature-journalismia edustavien juttujen takana on myös yleensä toimittajan huolellinen ja pitkä taustatyö.

Tässä tutkielmassa päädyn määrittelemään feature-journalismin kaunokirjallisen journalismin yläkäsitteeksi. Tarkemman käsiteanalyttisen tarkastelun perusteella on perusteltua todeta, että monet feature-jutut sisältävät kaunokirjallisia, fiktiosta tuttuja esittämisen tapoja. Feature-juttua, jossa näitä keinoja on runsaasti, voidaan kutsua kaunokirjalliseksi journalismiksi. Kaunokirjallisen journalismin voi aina nähdä featurena, mutta featurea ei voi läheskään aina nähdä kaunokirjallisenä journalismina. Feature onkin luontevaa määritellä sateenvarjokäsitteeksi, jonka alle kaunokirjallinen journalismi sijoittuu (Steensen 2011, 2). Myös esimerkiksi Iida Muhonen toteaa pro gradu -tutkielmassaan (2015, 18), ettei feature-käsitteen käyttö jostakin tekstistä sulje pois sitä, että teksti kuuluisi featuren lisäksi myös johonkin muuhun genreen.

Tämä määritelmä ei kuitenkaan poista epäselvyyttä siitä rajasta, milloin feature-juttua voi nimittää kaunokirjalliseksi jutuksi. Esimerkiksi Anni Nissi määrittelee pro gradu -tutkielmassaan (2010, 7) kaunokirjallisen journalismin ja feature-journalismin suhteen seuraavasti: ”Kaunokirjalliseksi journalismiksi voidaan kutsua feature-juttuja, jotka sisältävät hyvin pitkälle vietyjä kaunokirjallisia keinoja.” Hartsock (2009, 263) on kuvannut featuren ja kaunokirjallisen journalismin välistä rajaa epäselväksi, ja Nissin määritelmä käsitteiden välisistä suhteista havainnollistaa rajan epäselvyyttä hyvin. On nimittäin äärimmäisen vaikeaa määritellä, mitä ”hyvin pitkälle vietyt kaunokirjalliset keinot” oikeastaan tarkoittavat. Milloin kaunokirjallisia keinoja on tarpeeksi, tai mitkä kaikki tekstin elementit edes tarkalleen ovat kaunokirjallisia keinoja? Näihin kysymyksiin toivon journalismin tutkimuksen pureutuvan tulevaisuudessa, jotta feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin määritteleminen helpottuisi.

4 TUTKIMUSONGELMA JA -KYSYMYS

Tämän tutkimuksen tavoitteena on analysoida, havainnollistaa ja tehdä näkyväksi se, millaisia kertovalle kirjallisuudelle eli fiktiiviselle tarinankerronnalle ominaisia kerronnan muotoja suomalaisten uutismedioiden sunnuntailiitteissä esiintyy. Kertomisen muotoja havainnoimalla pyrin tekemään näkyväksi juttujen kerronnallisia ratkaisuja, jotka edustavat kaunokirjalliselle journalismille ominaista kerronnan tapaa esittää faktuaaliset asiat fiktiosta tutuin kerronnan keinoin.

Tämä tutkimus pyrkii vastaamaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

- Millaisia kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kerronnan keinoja Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen feature-jutuissa esiintyy?

Kuten aiemmin toin ilmi, kaunokirjallista journalismia ei ainakaan toistaiseksi ole aiemmassa tutkimuksessa määriteltä omaksi genrekseen, eikä ole olemassa vakiintunutta kriteeristöä sille, mitä tekniikoita jutusta täytyy löytyä, jotta sen voi määritellä edustavan kaunokirjallista journalismia. Tämän vuoksi ei ole mielekästä määritellä, edustaako jokin aineiston jutuista kaunokirjallista journalismia, vaan ennemminkin tehdä havaintoja kaunokirjallisista elementeistä eli tässä tapauksessa kaunokirjallisista kerronnan keinoista.

Koska kaunokirjallisessa journalismissa fiktiosta tutut esittämisen muodot tulevat osaksi journalistista kerrontaa, on näiden keinojen tarkasteluun journalistisissa teksteissä mielekästä käyttää hyväksi kirjallisuustieteen teoreettisia jäsennyksiä. Siksi käytän analyysissäni Marja-Leena Palmgrenin teoriaa (1986) kertovan kirjallisuuden kertomisen perusmuodoista. Tällä analyysimenetelmällä haluan osaltani edistää kirjallisuustieteen ja journalismin tutkimuksen yhdistävää poikkitieteellistä otetta askeleen eteenpäin.

5 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄ

5.1 Aineisto

Aineistoni koostuu syyskuussa 2018 julkaistuista Helsingin Sanomien Sunnuntai-liitteen ja Sunnuntaisuomalaisen jutuista. Analysoin tutkimuksessani kaikkia kyseisenä ajanjaksona julkaistuja Helsingin Sanomien Sunnuntai-liitteen aloittavia artikkeleita sekä Sunnuntaisuomalaisen pääjuttuja. Juttuja on yhteensä kymmenen kappaletta. Tutkimuksen analyysin tavoitteena on havainnoida kaunokirjallisten kerronnan keinojen ilmentymistä tällä hetkellä, joten on mielekästä, että aineisto on mahdollisimman tuore. Tämän vuoksi aineistoksi valikoitui juttuja, joiden julkaisuajankohta on mahdollisimman lähellä tutkimuksen julkaisuajankohtaa.

En tiennyt ennen aineiston valintaa, millaisia aihepiirejä aineiston jutut käsittelevät, mutta tutkimuksen analyysin kannalta on hyvä, että juttujen aiheet ja näkökulmat osoittautuivat monipuoliseksi. Juttujen aiheet vaihtelevat aina kuurojen työllistymisestä Nokian romahdukseen ja lääkärin päihdeongelmiin, mikä tukee aineiston rikkautta, sillä on oletettavaa, että eri aiheita käsitellään myös vaihtelevin kerronnan keinoin. Aineiston rajaus on melko tiukka, yksi kuukausi, koska tutkimuksen tavoitteena ei ole tehdä yleistyksiä vallitsevista kerronnan muodoista vaan ennemmin havainnoida ja jäsentää sitä, millaisia kaunokirjalliselle journalismille ominaisia kerronnallisia ratkaisuja Suomen levikiltään laajimmista sanomalehtien sunnuntailiitteistä löytyy.

Helsingin Sanomat on levikiltään Suomen suurin tilattava sanomalehti ja tämän vuoksi niin sanotussa “lippulaiva-asemassa” muihin suomalaisiin sanomalehtiin verrattuna. On siis oletettavaa, että monet Helsingin Sanomien kerronnalliset ratkaisut leviävät myös muihin sanomalehtiin. Halusin valita Helsingin Sanomien lisäksi myös Sunnuntaisuomalaisen juttuja tarkastelun kohteeksi. Myös Sunnuntaisuomalaisella on suuri levikki, koska se julkaistaan sunnuntailiitteenä neljässä maakuntalehdessä: Etelä-Suomen Sanomissa, Karjalaisessa, Keski-suomalaisessa sekä Savon Sanomissa. Sunnuntaisuomalainen myös keskittyy nimenomaisesti pitkiin feature-juttuihin ja käyttää niiden tekemiseen paljon aikaa ja resursseja, joten myös juttujen kerronnan keinot ovat oletettavasti tarkoin harkittuja.

Päädyin määrittelemään jutut feature-jutuiksi, koska ne täyttävät yleisimmät feature-journalismille asetetut määritelmät, eli ne ovat kuvailevia ja pitkiä juttuja.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä ja sitä voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä (Tuomi 2018, 103). Sisällönanalyysissa aineistosta etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä ja sitä eritellään ja tiivistetään. Kyse on siis tekstianalyysistä, jossa analysoidaan tekstimuotoisia aineistoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Tutkimukseni on teorialähtöistä, eli analysoin aineistoa teorian kautta, en aineistolähtöisesti. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä on kyse siitä, että aineiston analyysia ohjaa jokin valmis teoria ja sillä testataan usein aikaisempaa tietoa uudessa kontekstissa. (Tuomi 2018, 103.) Kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kerronnan keinoja sanomalehdissä ei ole ainakaan suomalaisessa kontekstissa vielä juuri tutkittu, joten analyysia on hankalaa sijoittaa mihinkään tiettyyn teoreettiseen kehykseen. Sisällönanalyysiä voidaan kuitenkin pitää metodin lisäksi myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joten sen voidaan katsoa sijoittuvan myös tämän tutkimuksen laveaksi teoreettiseksi kehykseksi (mp.).

Analysoin aineiston feature-juttujen kaunokirjalliselle journalismille ominaista kerrontaa hyödyntäen Marja-Leena Palmgrenin jäsenystä kertomisen perusmuodoista. Teorialähtöiselle analyysille ominaisesti myös tämän tutkimuksen teoreettisessa osassa on siis hahmotettu valmiiksi kategoriat, joihin tutkimuksen aineisto suhteutetaan (Tuomi 2018, 103). Palmgren esittelee kerronnan perusmuodot “Johdatus kirjallisuustieteeseen” -teoksessa (1986). Teos on jo yli kolmekymmentä vuotta vanha, mutta kertomisen peruselementit eivät ole ajan saatossa kuitenkaan juuri muuttuneet, joten Palmgrenin jäsenyyksen voi olettaa toimivan myös tämän ajan tutkimuksessa.

Samaa jäsenystä on käyttänyt apunaan myös Lassila-Merisalo (2009), joka toteaa Palmgrenin kielitieteellisen jäsenyyksen sopivan hyvin työkaluksi myös journalismin tutkimukseen. Lassila-Merisalo tosin tutki kertomisen muotoja aikakauslehtikontekstissa ja jo lähes kymmenen vuotta sitten, joten tämä tutkimus ei ole päällekkäinen hänen tutkimuksensa kanssa. Lisäksi Lassila-Merisalo tarkastelee ennen kaikkea kertojan läsnäoloa, ei niinkään

itse kerrontaa. Tarkastelen siis aineiston juttujen kerronnan keinoja havainnoimalla sitä, kuinka Palmgrenin nimeämät kertomisen muodot esiintyvät jutuissa.

Vaikka analyysini on pääosin laadullista, päädyin käyttämään siinä myös määrällisen tutkimuksen elementtejä havainnollistaakseni kertomisen muotojen ilmenemistä aineistossa selkeämmin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lasken, kuinka paljon mitään kertomisen muotoa aineistossa esiintyy. Määrällinen tutkimusmenetelmä täydentää laadullista tutkimusmenetelmää, sillä se antaa yleisen kuva mitattavien ominaisuuksien välisistä suhteista (Vilka 2007, 13).

Objektiivisuus on yksi määrällisen tutkimuksen oleellisimmista piirteistä (Vilka 2007, 16). Tässä tutkimuksessa määrälliset tulokset eivät kuitenkaan täytä objektiivisuuden ihanteita, koska analyysini luonteeseen kuuluu useita subjektiivisia valintoja, jotka väistämättä vääristävät määrällisiä tuloksia ainakin jossain määrin. Tämän mahdollisen vääristymän vuoksi määrällisistä tuloksista ei voi vetää yleistettäviä tai tilastollisesti merkittäviä johtopäätöksiä. Toisaalta tämän tutkimuksen tavoitteena ei ole muutenkaan saada selville yleistettäviä tuloksia, vaan tuoda kaunokirjallisen journalismin ilmiö näkyväksi. Määrällinen tutkimusote asettuikin tutkimuksessani havainnollistavaksi sivujuonteeksi, jonka avulla laadullisen tutkimuksen tuloksia on helpompi hahmottaa.

5.3 Kertomisen muodot Marja-Leena Palmgrenin mukaan

Palmgrenin mukaan kertomisen muodot ovat peruselementtejä, joista eepinen eli kertova teksti koostuu. Koska kaunokirjallinen journalismi nimenomaan lainaa fiktiolta kerronnan muotoja, on Palmgrenin kirjallisuustieteellinen teoria mielekäs tapa löytää journalistisista teksteistä kaunokirjalliselle journalismille ominaisia kerronnan muotoja. Palmgren erottelee teoriassaan viisi kertomisen perusmuotoa: kerronta, kuvaus eli kuvaileva esitystapa, dialogi, eepinen kuva sekä eepinen kohtaaminen. Myöhemmin jäsennykseen on vielä lisätty kaksi kategoriata: tajunnanvirtatekniikka eli tajunnanvirtakuvaus sekä eläytymisesitys.

1. Kerronta on asiallista ja yleistävää selostamista, jossa ei pysähdytä kerrottavan yksityiskohtia vaan esitetään siitä olennainen.
2. Kuvaus on havainnollistava eepisen esittämisen muoto. Sitä käytetään, kun luonnehditaan tarinan henkilöitä ja ympäristöjä, ja sen avulla hahmotetaan

tapahtumapaikat sekä annetaan henkilölle identiteetti ja persoonallisuus. Kerrottavan atmosfääri rakennetaan kuvauksen avulla. Kuvauksessa juonen ja tapahtumien kulku tuntuu pysähtyvän, mikä synnyttää vahvan “tässä ja nyt” -vaikutelman.

3. Eeppinen kuva muistuttaa kuvausta, mutta eroaa siinä, että eeppinen kuva on kuvausta suppeampi tekstijakso. Eeppinen kuva on kuin yksi havainto, aistimuksen havainnollistava tilanne tai aistimussarja, jolla havainnollistetaan henkilön olemus, tilanne tai miljö. Visuaalisuus ja juonen etenemisen kannalta tapahtumakulkua hidastava ja pysähdyttävä vaikutus ovat ominaisia eeppiselle kuvalle. Eeppisessä kuvassa onkin kuvausta selvemmin kyse lähenemisestä visuaaliseen taiteeseen, kuten elokuvaan, sillä sen avulla luodaan näkö- ja kuulokuvia sekä niiden yhdistelmiä.
4. Eeppinen kohtaaminen muistuttaa näytelmän tai elokuvan kohtausta. Se muodostuu useammasta elementistä kuin eeppinen tilanne, sillä sen aineksia ovat esimerkiksi henkilöiden konfliktit ja niihin liittyvä dialogi. Eeppisellä kuvalla onkin taipumus muuttua eeppiseksi kohtaukseksi. Eeppinen kohtaaminen on tyypillisesti intensiivinen, sillä kertomisen tempo kiristyy ja jännitys tiivistyy. Myös havainnollisuus on olennaista. Eeppiset kohtaukset ovat usein toiminnan ratkaisevia käännteitä ja huippukohtia.
5. Dialogissa kuvatut henkilöt puhuvat itse. Useimmiten kyse on henkilöiden välisestä keskustelusta eikä esimerkiksi monologista. Dialogi on henkilö kuvauksen väline, jonka avulla henkilöiden luonnetta ja ajatusmaailmaa konkretisoidaan heidän puheidensa kautta.
6. Eläytymisesitys on kertojan tai tekijän tekstiä, joka sisällöllisesti ilmaisee kuvattujen henkilöiden ajatuksia tai puhetta. Muodollisesti eläytymisesityksen tunnistaa kolmannen persoonan muodosta. Eläytymisesityksen avulla kertoja eläytyy kuvattun henkilön asemaan esittämällä tämän puheet, tunteet ja ajatukset niin, että ne ovat hän-muodossa.
7. Tajunnanvirtakuvaus esittää kuvattavan tajunnan, kuten ajatusten, muistikuvien, tunteiden ja elämysten liikkeen. Se tavoittelee muistin ja ajatustoiminnan periaatteiden noudattamista ja on siis sisäistä monologia. Tajunnanvirtakuvaus on usein minämuotoista. Tajunnanvirtakuvausta avulla luodaan sisäinen kuva ihmisestä ja hänen maailmastaan niin, että kuvaaja ja kuvattava on yksi ja sama henkilö. Usein nykyhetken lisäksi tajunnanvirtakuvausta esitetään myös menneisyyden muistumia sekä tarjotaan tulevaisuuden ennakoita ja suunnitelmia.

5.4 Kertomisen muodot ja journalismi

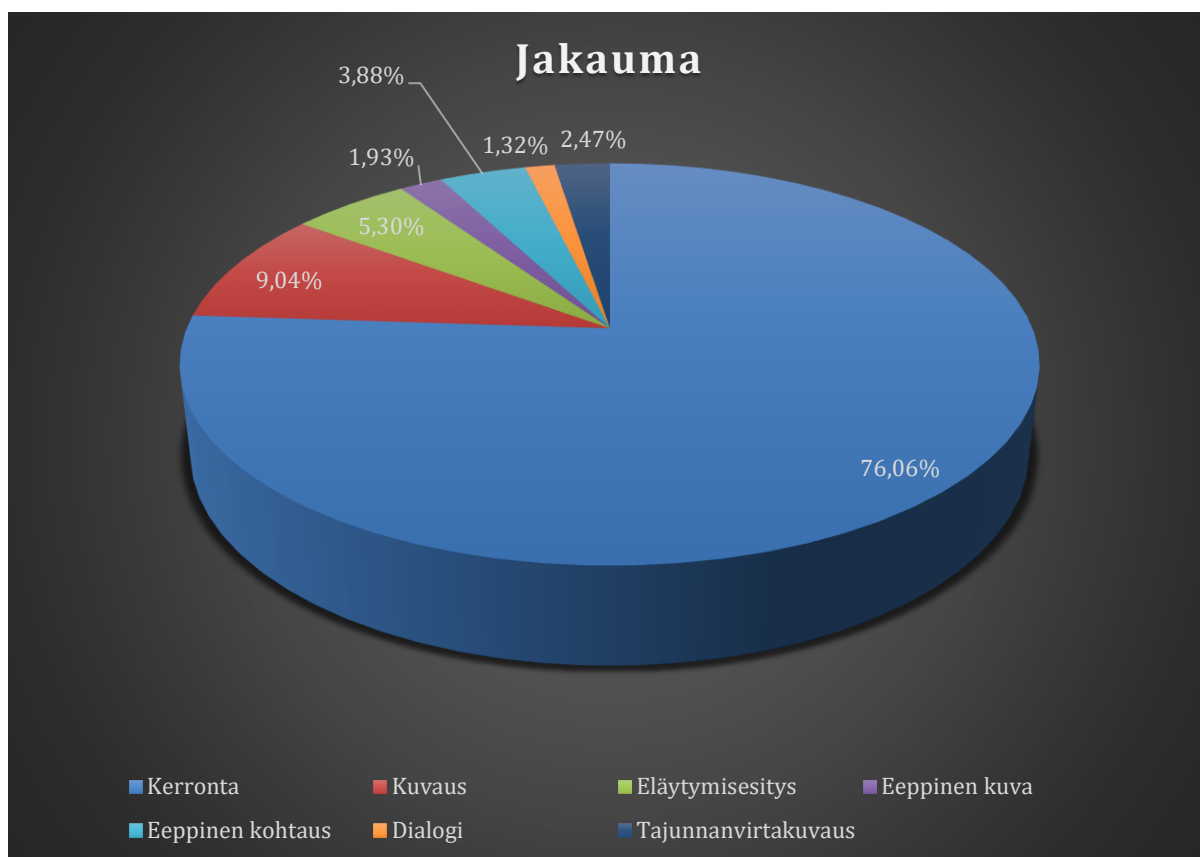
Kaunokirjallinen teksti ja asiateksti eroavat monin eri tavoin toisistaan. Kaunokirjallisessa journalismissa asiatekstin ja kaunokirjallisen tekstin voidaan nähdä kietoutuvan toisiinsa, sillä kuten aiemmin mainittua, kaunokirjallinen journalismi lainaa muotonsa kertovasta kirjallisuudesta. Tässä tutkimuksessa luokittelen asiatekstin ja perinteisen journalistisen uutiskerronnan Palmgrenin kertomisen perusmuodoista ensimmäiseen: kerrontaan. Kerronta on selostamista, jossa asiasta kerrotaan se kaikkein olennaisin pysähtymättä yksityiskohtiin (kts. 5.3).

Lassila-Merisalo vertailee kaunokirjallista tekstiä ja asiatekstiä väitöskirjassaan (2009, 88) ja toteaa, että perinteinen journalistinen uutisteksti on nimenomaan asiatekstiä, jossa tarkoitus on välittää yleisiä tietoja selkeästi niin, että kieli on huomaamatonta ja kerronnalla vedotaan lukijan järkeen. Kaunokirjallisessa tekstissä taas välitetään kokemuksia ja elämyksiä käyttäen yllättävää kieltä. Kaunokirjallisessa journalismissa tyyli ja kieli myös ovat tiivis osa merkitystä ja kerronta perustuu paljolti yksilön kokemuksiin. Kerrontaa lukuun ottamatta Palmgrenin kertomisen perusmuotojen voidaan nähdä noudattavan näitä Lassila-Merisalon määrittelemiä kaunokirjallisen tekstin elementtejä. Tämä tarkoittaa siis sitä, että Palmgrenin kertomisen perusmuotoja tarkastelemalla on mahdollista analysoida sitä, kuinka kaunokirjalliselle tekstille ominaiset kerronnan keinot ilmenevät journalistisissa teksteissä.

6 ANALYYSI

Analyysissä erittelen edellä esitellyn Palmgrenin jäsenyyksen mukaan kertomisen muoto kerrallaan sitä, kuinka mikäkin kerronnan muoto ilmenee aineiston jutuissa. Värikoodasin jokaisen artikkelin leipätekstit Palmgrenin seitsemän kertomisen muodon mukaisesti. Koodaamisella viitataan aineiston läpikäyntiin ja jäsentelyyn tiettyjen kategorioiden, tässä tapauksessa Palmgrenin kertomisen muotojen, perusteella (Tuomi & Saarijärvi 2018, 105). Näin onnistuin hahmottamaan mahdollisimman havainnollisesti sitä, kuinka eri kertomisen muodot esiintyvät jutussa. Lisäksi havainnollistin kertomisen muotojen esiintymistä aineistossa laskemalla määrällisesti, kuinka monta virkettä mitäkin kertomisen muotoa artikkeleissa esiintyy. Tämän jälkeen laskin prosenttiosuuden kunkin kertomisen muodon esiintyvyydelle.

Kuten alla olevasta ympyrädiagrammista ilmenee, esiintyi aineistossa kaikkia kertomisen muotoja. Ympyrädiagrammi kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia mitäkin kertomisen muotoa esiintyy koko aineistossa. Seuraavissa alaluvuissa käyn kertomisen muoto kerralleen läpi aineiston analyysin havainnot.

6.1 Kerronta

Kerrontaa, eli asiallista ja yleistävää selostamista, oli kaikissa aineiston jutuissa ehdottomasti eniten. Yhteensä 76,06 % aineiston virkkeistä oli kerrontaa.

Kerronta edustaa parhaiten perinteistä journalistista kerrontatapaa, jossa periaatteena on kertoa aiheesta olennainen mahdollisimman selkeästi. Kerronta voidaan nähdä objektiivisimpana kertomisen perusmuotona, sillä sen avulla kerrotaan oleellinen tieto pysähtymättä yksityiskohtiin tai tekemättä tapahtumista tai henkilöistä subjektiivisia tulkintoja. Kerronta osoittautui analyysissä selvästi juttujen sitovaksi ja kantavaksi voimaksi, ja sen avulla kuljetettiin tapahtumia ja juttua eteenpäin. Yksinkertaisesti siis kerrottiin, miten asiat ovat ja miten tapahtumat ovat edenneet.

Tällä hetkellä Melnikov omistaa Venäjällä seitsemän yritystä, joista kuusi yksin. (Helsingin Sanomat, 30.9.2018)

Samana vuonna kaupungissa oli toteutunut Suomen historian suurin kuntaliitos, kun 25 000 asukkaan Saloon liittyi yhdeksän lähikuntaa. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Tammikuussa Ruotsissa julkaistiin Ranisen elämäkerta De kallar mig Sovallamördaren, jonka hän oli tehnyt yhdessä toimittaja Ivar Andersenin kanssa. (Helsingin Sanomat 2.9.2018)

Osa jutuista rakentui lähes kokonaan kerronnan varaan. Esimerkiksi Sunnuntaisuomalaisen Hallitsija vai hiirulainen? -juttu (Sunnuntaisuomalainen, 2.9.2018) oli lähes kokonaan asiantuntijalausuntoon perustuvaa kerrontaa, jossa ei esimerkiksi pysähdytty juurikaan kuvailemaan miljöötä, henkilöitä tai näiden ajatuksia tai kokemuksia, vaan esitettiin ainoastaan informatiivisesti oleellinen:

Moni rekrytoija pohtii hakijan persoonallisuutta, mutta se on ongelmallinen palkkausperuste. (Sunnuntaisuomalainen, 2.9.2018)

Laki kieltää ulkonäön perusteella syrjimisen, jos ulkonäkö liittyy esimerkiksi sairauksiin tai etniseen taustaan. "Hyvää" tai "huonoa" ulkonäköä ei katsota syrjintäkriteeriksi. (Sunnuntaisuomalainen, 2.9.2018)

6.2 Kuvaus

Kuvausta esiintyi jokaisessa jutussa, ja sen avulla kerrottiin usein yksityiskohtia haastattelutilanteen miljööstä ja haastateltavista henkilöistä. Kuvaus olikin aineiston toiseksi yleisin kertomisen muoto. 9,04 prosenttia aineiston virkkeistä edusti kuvausta. Kuvauksella rikottiin usein kerrontaa ja sitä esiintyi erityisesti kappaleiden alussa, kuten seuraavassa miljöön kuvausta edustavassa esimerkissä:

Sovatek-säätiön Jyväskylän päihdepalvelukeskuksen ovien ulkopuolella leijuu sakea tupakansavu. Aulassa juodaan kahvia ja vaihdetaan kuulumisia. (Sunnuntaisuomalainen 23.9.2018)

Haastateltavan käyttäytymistä haastattelutilanteessa kuvattiin kuvauksen keinoin monessa jutussa:

Virpi muuttuu harvasanaiseksi. Katse vajoaa makkaraperunoihin, joita hän on tilannut lounaakseen. (Helsingin Sanomat 16.9.2018)

Nokian hallituksen puheenjohtaja kävelee sisään kartanoon ja tervehtii vierasta hyväntuulisesti. (Helsingin Sanomat 23.9.2018)

Lisäksi kuvauksen avulla kerrottiin haastateltavan ulkonäöstä:

Jässikkämäinen Korhonen katselee ympärilleen Helsingintien ja Rummunlyöjäkadun risteyksessä. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Pöytään astuu huoliteltu viisikymppinen nainen, joka pahoittelee flunssan karheuttamaa ääntään. (Helsingin Sanomat 16.9.2018)

6.3 Eepinen kuva ja eepinen kohta

Eepisellä kuvalla on taipumus muuttua eepiseksi kohtaukseksi, minkä vuoksi käsittelen molemmat luokat samassa alaluvussa. Molempia kertomisen muotoja käytettiin jutuissa melko vähän. Eepistä kohtausta edustavia virkkeitä oli eepistä tilannetta enemmän, mikä on toki loogista siinä mielessä, että kohtauksen kuvaamiseen käytetään usein useampi virke, kun taas eepinen kuva ilmaistaan useimmiten vain yhdellä virkkeellä. Eepistä kohtausta edusti 3,88 % virkkeistä, kun taas eepistä kuvaa edusti ainoastaan 1,94 % virkkeistä.

Esimerkiksi tutkielman johdannossa esiintynyt lainaus on eepinen kuva, josta muodostuu eepinen kohta. Eeppisessä kuvassa havainnollistetaan jotakin yhtä tilannetta tai havaintoa, kun taas eepinen kohta muistuttaa esimerkiksi elokuvan kohtausta. Johdannon lainaus on eepinen kuva, sillä siinä kuvataan tilannetta, jossa Virpi ja tämän isä istuvat autossa ja tieto Virpin vankilaan joutumisesta paljastuu. Tilanteesta kehittyy kuitenkin kohta, jossa kerrotaan laajemmin tapahtumista.

Äitienpäivänä Virpi ilmoitti lähtevänsä aamulla vankilaan. He istuivat autossa matkalla juhlapäivän lounaalle baariravintolaan: Virpi ja hänen isänsä. Ravintolassa seuraan liittyisivät vielä sisko ja isän naisystävä. Isä oli uutisesta kauhuissaan. Vankilaan! Myöhemmin siskokin järkyttyi. Meidän Virpikö? Aiemmin samana päivänä kotiovelle oli ilmestynyt kaksi poliisia. He olivat tulleet hakemaan Virpiä Hämeenlinnan Vanajan avovankilaan. -- Virpi sai puhuttua poliisit ympäri. Hän lupasi olla seuraavana päivänä valmiina aamukymmeneltä laukut pakattuna, jos saisi nyt lähteä syömään läheisten kanssa. Lupaus myös piti. (Helsingin Sanomat 16.9.2018)

Aineistosta kävi ilmi, että suuri osa jutuista alkoi eepisellä kuvalla:

Aamuyhdeksältä Jari Surakka astui työpaikkaravintolaan Nokian kännykkätehtaan suunnitteluosastolla. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Tai eepisellä kohtauksella:

Asiakas soitti: "Hyvän työn ne asentajat tekivät, mutta olivat vähän ylimielisiä." Palautteen vastaanottaja ei ensin hoksannut, mistä oli kyse. Sitten hän tajusi kertoa asiakkaalle, että asentajat olivat kuuroja, eivätkä siksi olleet huomanneet häntä. (Sunnuntaisuomalainen 16.9.2018)

6.4 Dialogi

Dialogin analysoiminen osoittautui aineistosta haastavaksi, sillä journalistisesta tekstistä on huomattavasti hankalampaa määritellä se, mitä dialogilla tarkoitetaan, kuin kertovasta tekstistä. Periaatteessa olisi mahdollista käsittää kaikki suorat lainaukset dialogiksi, sillä ne ovat otteita haastattelijan ja haastateltavan välisestä dialogista. Niiden avulla pyritään siis havainnollistamaan henkilön ajatusmaailmaa ja luonnetta tämän puheiden kautta, kuten dialogille on Palmgrenin mukaan ominaista (kts 5.3). Toisaalta suuri osa journalistisen jutun kerronnasta perustuu haastateltavan ja haastattelijan väliseen dialogiin, joten olisi epäloogista asettaa suorat sitaatit dialogiksi, mutta epäsuorat sitaatit joksikin muuksi kerronnan

muodoksi. Lisäksi ongelmallista on, että journalistisessa tekstissä haastateltavan kysymykset tai kommentit eivät ole yleensä näkyvissä, minkä vuoksi suorilla sitaateilla ei ole niin sanottua vastinparia.

Näiden seikkojen vuoksi päädyin siihen, etten määrittele suoria sitaatteja dialogiksi, vaikka niissä onkin monia dialogille tyypillisiä piirteitä. Sen sijaan kohdat, joissa haastattelijan kysymys on tuotu esiin lukijalle, määrittelin dialogiksi. Tämänkaltainen kerronta osoittautui harvinaiseksi ja vain 1,32 % virkkeistä edusti dialogia. Muutamista jutuissa dialogia kuitenkin esiintyi ja esimerkiksi Helsingin Sanomien “Ollila oli idolini” -juttu (23.9.2018) loppui dialogiin:

“Ilman muuta olen pohtinut eroamista hallituksen puheenjohtajan tehtävästä. Seuraajan miettiminen on yksi puheenjohtajan tärkeistä velvollisuuksista. Milloin olen leipääntynyt, milloin pitää antaa tilaa muille, milloin minun ideani on käytetty?”

Milloin?

“Lähdön aika ei ole vielä.”

Dialogin kannalta mielenkiintoiseksi osoittautui erityisesti Sunnuntaisuomalaisen “Demokratia?”-juttu (9.9.2018), joka muusta aineistosta poiketen on esse. Esseen kirjoittaja keskustelee esseessä haastattelemansa henkilön kanssa ja päättyy käyttämään monin paikoin kerronnassa dialogia:

Onko demokratiamme ydinongelma siis se, että 1900-luvun alun puolueet ovat muinaisjäänteitä?

“Ei ole”, vastaa Lähde.

6.5 Eläytymisesitys

Eläytymisesityksessä kuvataan henkilöahmon ajatuksia ja tunteita. Lisäksi siinä pysähdytään kuvaamaan haastateltavan ajatuksia ja tuntemuksia kerrontaa tarkemmin. Eläytymisesitys oli kolmanneksi yleisin kertomisen muoto ja sitä edusti 5,30 % aineiston virkkeistä. Eläytymisesitystä esiintyi erityisesti kohdissa, joissa kerrottiin asioista, jotka olivat haastateltavalle tärkeitä tai joista hän oli iloinen tai surullinen. Esimerkiksi seuraavasti:

Hän haaveilee miljoonaliikevaihdosta ja kymmenen ihmisen työllistamisestä. Erityisen tärkeää hänelle on ollut työllistää vanhoja työkavereita Nokialta, salolaisia perheenisiä. Ja nyt hän on erityisen iloinen kampukselle syntyneestä yhteisöstä, uudesta pöhinästä. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Lisäksi eläytymisesitystä käytettiin jutuissa havainnollistamaan haastateltavan tunteita. Tämänkaltainen kerronta, jossa eläydytään haastateltavan maailmaan, edustaa erityisen selvästi enemmän kaunokirjallisia kuin journalistisia kerronnan konventioita:

Aamun ensimmäinen ajatus on, mistä saada päivän annos. Kun päivällä etsii huumeita, täytyy käyttää kaikki keinot ja kontaktit. Illalla mielessä on seuraava satsi. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Ensin riitti puolikas pilleri. Sitten tarvittiin kokonainen. Lopulta tabletteja meni kerralla viisi. Ennen pitkää Virpi tajusi: tässä ei ole mitään järkeä! (Helsingin Sanomat 16.9.2018)

6.6 Tajunnanvirtakuvaus

Tajunnanvirtakuvauksella pyritään jäljittelemään ihmisen ajatustoimintaa ja se on useimmiten minä-muotoista. Tajunnanvirtakuvaus oli jutuissa melko harvinaista, tarkemmin sanoen 2,46 % aineiston virkkeistä edusti sitä. Sitä käytettiin kertomisen muotona silloin, kun tuotiin ilmi toimittajan ajatuksia haastattelutilanteessa:

Mikä on kysymys? Onko Risto Siilasmaa kirjoittanut kirjansa kehuakseen itseään? Kirjan nimi voisi hyvin olla Näin pelastin Nokian. Vai makseleeko hän vanhoja kalavelkoja. (Helsingin Sanomat 23.9.2018)

Tuntuu absurdilta keskustella Carla Del ponten kanssa Syyrian kärsimyksestä viiden tähden hotellissa Zurichin vanhassa kaupungissa. (Helsingin Sanomat 9.9.2018)

7 JOHTOPÄÄTOKSET

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kerronnan keinoja Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen ja Sunnuntaisuomalaisen feature-jutuissa esiintyy, ja näin tehdä näkyväksi kaunokirjallisen journalismin kerronnallisten elementtien käyttö sanomalehtien sisällöissä.

Palmgrenin määrittelemien kertomisen perusmuotojen tarkastelu osoitti, että aineiston journalistisissa teksteissä käytettiin monipuolisesti erilaisia kerronnan keinoja. Analyysi siis tosiaan teki näkyväksi sen, kuinka kertovasta kirjallisuudesta tutut kerronnan muodot ovat tulleet osaksi myös sanomalehtien feature-juttujen kerrontaa. Vaikka jutut rakentuivat vahvasti kerronnan varaan, eli ehdottomasti suurin osa leipätekstistä oli selostavaa ja oleellisissa asioissa pitäytyvää kerrontaa, käytettiin aineistossa monipuolisesti myös muita kertomisen muotoja. Tarkemmin sanoen lähes neljännes (23,94 %) aineiston virkkeistä edusti muuta kuin kerrontaa.

Haastattelumiljööstä ja haastateltavasta kerrottiin kuvauksen avulla yksityiskohtia, jotka korostivat juttujen subjektiivisuutta ja kaunokirjallisuutta verrattuna perinteiseen uutiskerrontaan. Myös eppiset kuvat ja eppiset kohtaukset ovat kaunokirjalliseen kerrontaan kytkeytyvä keino kertoa dynaamisesti tapahtumista. Moni juttu alkoi eppisellä kuvalla tai kohtauksella. Myös toimittajan ja haastateltavan välinen dialogi oli joissakin jutuissa avattu, mikä myös korosti toimittajan läsnäoloa jutuissa. Jutuissa esiintyvät kertomisen muodot edustavat feature-journalismin ja kaunokirjallisen journalismin kerronnan konventioita.

Seuraavissa alaluvuissa esittelen analyysin myötä esiin nousseita johtopäätöksiä kertomisen muodoista sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Lisäksi kerron tutkimuksen vahvuuksista sekä sen rajoitteista.

7.1 Kertomisen muoto vaihtuu usein samalla kun vaihtuu aika, paikka tai näkökulma

Lähes kaikkien aineiston juttujen kerronnassa kuljetettiin useaa aikaa ja paikkaa. Ainoastaan kahdessa Sunnuntaisuomalaisen jutussa tätä ei esiintynyt (9.9.2018 ja 2.9.2018). Välillä

kuvattiin haastateltavan menneisyyden kokemuksia ja välillä taas toimittajan tekemiä havaintoja haastattelutilanteesta. Toisinaan taas saatettiin pompata kuvaamaan yksityiskohtaisesti jotakin haastateltavalle merkityksellistä tapahtumaa. Analyysi paljasti, että kerronnan muotoa vaihdettiin usein samalla, kun kerronnassa tehtiin ajallinen siirtymä, näkökulman vaihdos tai paikan muutos.

Analyysissa ilmeni tilanteita, joissa esimerkiksi vaihdettiin kertomisen muotoa kerronnasta kuvaukseen silloin, kun kerronta siirtyi haastateltavan tarinasta haastatteluhetkeen:

Hän ehti asua Lohjalla kolme vuotta, kunnes löysi miehen Salon Perniöstä ja alkoi suhata viikonloppuisin taas toiseen suuntaan. Sitten hän pääsi töihin salolaiseen elektroniikkafirmaan Sulaoniin.

Eerikäinen istuu Perniöntien ABC:n terassilla ja hörppii iltapäiväkahvia. (Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018)

Kaksi ensimmäistä virkettä edustaa kerrontaa, kun taas viimeinen virke kuvausta. Kertomisen muodon vaihtuessa on ajallinen siirtymä, jossa menneisyyden tapahtumien selostamisesta siirrytään haastatteluhetken tapahtumien kuvaamiseen.

Näkökulman vaihdos puolestaan näkyi esimerkiksi siten, että yleisestä faktatiedosta tai asiantuntijan näkökulmasta siirryttiin haastateltavan näkökulmaan vaihtamalla samalla kertomisen muotoa. Seuraavassa otteessa ensimmäinen virke edustaa kerrontaa, kun taas toinen virke eläytymisesitystä:

Turvalliset ja itsetuntoa ruokkivat olosuhteet ajavat fiksumpiin valintoihin kuin turvattomat, vihamieliset ja itseluottamusta lannistavat. Itse Raninen näkee ja analysoi sen näin: Väkivaltarikollinen hänestä tuli pitkälti olosuhteiden seurauksena, koska hän kasvoi väkivallan keskellä ja traumatisoitui nähtyään äitinsä raa'an pahoinpitelyn. (Helsingin Sanomat 2.9.2018)

7.2 Toisinaan kertomisen muodot limittyvät toisiinsa

Toisinaan kerronta ja kuvaus limittyivät jutuissa niin vahvasti toisiinsa, ettei niiden erotteleminen eri luokikseen ollut helppoa tai aina edes mahdollista:

Lokakuussa 2008 Nokian hallitus kokoontui Pekingissä. Mukaan matkalle oli kutsuttu hallitusten jäsenten puoliset. He asuivat ylellisen Ritz Cariton hotellin sviiteissä. Jokaisella hallituksen jäsenellä oli käytössään Audi

A8 ja kuljettaja, jolla oli valkoiset käsineet. Hallituksen jäsenet liikkuvat paikasta toiseen poliisisaattueessa. (Helsingin Sanomat 23.9.2018)

Esimerkiksi yllä olevasta katkelmasta on vaikeaa erotella toisistaan kerrontaa, jossa kerrotaan tapahtumien kulusta, ja kuvausta, jossa puolestaan pysähdytään kuvailemaan yksityiskohtia. Kuvauksen ja kerronnan kietoutuminen toisiinsa ilmeni monissa aineiston jutuissa, ja välillä oli hyvin tulkinnanvaraista, kumpaan luokkaan tietty virke tulisi laskea.

Tulkinnanvaraisuus on myös tutkimuksen heikkous, sillä jouduin tekemään analyysissa useita subjektiivisia valintoja sen suhteen, mihin luokkaan jonkin virkkeen kategorisoin. Tilanteissa, joissa kaksi kertomisen muotoa olivat kietoutuneet tiukasti toisiinsa, olisi toinen tutkija voinut tehdä eri valinnan kuin itse päädyin tekemään. Subjektiivisten valintojen vuoksi myös laskemani prosenttiosuudet ovat suuntaa-antavia ja siksi niiden perimmäinen tarkoitus on nimenomaan auttaa hahmottamaan kertomisen muotojen ilmenemistä ei tuoda tarkkaa numeraalista tietoa siitä. Kuten aiemmin todettua, tämän tutkimuksen tavoitteena oli havainnollistaa ilmiötä ja tehdä se näkyväksi, joten kerronnan eri muotojen kietoutuminen toisiinsa on tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen havainto, muttei vaikuta merkittäväällä tavalla tämän tutkimuksen johtopäätöksiin.

7.3 Tutkimuksen arviointia

Tutkimuksen merkittävimpänä tavoitteena oli havainnollistaa ja tuoda näkyväksi se, kuinka sanomalehtien sunnuntailiitteiden kerronnassa käytetään kaunokirjallisen kerronnan muotoja osana journalistista kerrontaa. Tämä tavoite täyttyi, sillä analyysilla onnistuin tuomaan näkyväksi, kuinka erilaisia kertomisen muotoja käytetään jutuissa. Lisäksi halusin tällä tutkimuksella kokeilla kirjallisuustieteen ja journalismin tutkimuksen yhdistämistä käyttämällä kirjallisuustieteestä tuttua Marja-Leena Palmgrenin jäsenystä osana journalististen tekstien tutkimusta.

Palmgrenin jaottelu ei ole journalistinen työkalu vaan luotu kertovan kirjallisuuden analyysiin, joten sen sovittaminen journalististen tekstien kerronnan tarkasteluun ei ole aivan ongelmaton. Esimerkiksi suorien sitaattien määrittelemisen osoittautui hankalaksi, sillä vaikka kyse on tavallaan dialogista haastateltavan ja haastattelijan välillä, sitaatit eivät varsinaisesti edusta dialogia, koska haastateltavan kommentit ja kysymykset eivät näy

kerronnassa. Kokonaiskuvassa Palmgrenin jaottelu kuitenkin toimi ja onnistuin vastaamaan asettamaani tutkimuskysymykseen sen avulla.

Tutkimuksen käsitteiden valinta on epäilemättä asia, josta tätä tutkielmaa on mahdollista, ehkä aiheellistakin kritisoida. Aiempaan tutkimuskirjallisuuteen perehtyessäni havaitsin nopeasti, että pitkälle kerronnalliselle jutulle on monta nimeä, joita käytetään hyvin tutkijasta riippuvien tavoin. Tähän tutkielmaan päätyneiden kaunokirjallisen journalismin ja feature-journalismin lisäksi samoja elementtejä sisältävistä jutuista käytetään tutkimuksissa esimerkiksi käsitteitä narratiivinen journalismi, kerronnallinen journalismi ja tarinallinen journalismi.

Tavoitteenani oli nimenomaan tarkastella, määritellä ja vakiinnuttaa kaunokirjallisen journalismin termiä, mutta sen ”kattokäsitteeksi” olisin voinut feature-journalismin sijaan valita myös esimerkiksi narratiivisen journalismin. Narratiivisen journalismin käsitteen valinta olisi voinut tukea tutkimustani myös siinä mielessä, että narratiivisesta journalismista olisi luultavasti löytynyt enemmän aiempaa tutkimusta kuin feature-journalismista, sillä narratiivisen journalismin tutkimuksella on pitkät perinteet journalismin tutkimuksessa. Pitkällisen pohdinnan jälkeen päädyin kuitenkin feature-journalismiin ennen kaikkea siksi, että tarkastelemiani sunnuntailiitteiden juttuja nimitetään nähdäkseni nykyään nimenomaan feature-jutuiksi. Lisäksi myös feature-journalismin käsitettä on pidetty hämärärajoisena ja vaikeasti määriteltävänä, joten käsitteen määrittelyn vahvistaminen ja vakiinnuttaminen on tutkimuskentällä tarpeen.

Lisäksi tutkimuksen heikkoutena voidaan nähdä se, ettei sivujuonteena toiminut määrällinen tutkimusote anna täysin objektiivista tietoa, mikä toki olisi aina määrällisen analyysin tavoite. Kuten edellisessä luvussa mainitsin, kertomisen muodot kietoutuivat toisinaan toisiinsa, jolloin luokitteluni oli ainakin jossain määrin subjektiivista. Tämä tietenkin vaikuttaa suoraan laskemiini prosenttiosuuksiin, sillä joku toinen tutkija olisi voinut määritellä jotkut virkkeet toiseen kertomisen perusmuotoon ja näin saada myös erilaisia prosenttilukemia. Prosenttilukujen tarkoitus on kuitenkin tässä tutkimuksessa ainoastaan havainnollistaa ilmiötä paremmin, joten en näe tätä vinoumaa tutkimuksen tulosten tai johtopäätösten kannalta merkittävänä ongelmana.

7.4 Jatkotutkimuksen aiheita

Kaunokirjallisen journalismin tutkimus suomalaisessa kontekstissa on vasta pääsemässä vauhtiin, joten jatkotutkimukselle on valtavasti mahdollisuuksia. Kyseessä on eittämättä ilmiö, joka tulee vain vahvistumaan journalismin kentällä tulevaisuudessa, joten kaunokirjallisen journalismin määrittelyä ja tutkimista kannattaa ehdottomasti jatkaa ja tutkimusperinnettä laajentaa eri näkökulmiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Kaikista aineiston jutuista löytyi monipuolisesti kertovalle kirjallisuudelle ominaisia kertomisen muotoja, eli kaikissa jutuissa oli käytetty kaunokirjallisen journalismin tekniikoita. Siihen, edustiko jokin juttu kokonaisuudessaan kaunokirjallista journalismia, en kuitenkaan tässä tutkimuksessa ota kantaa, sillä toistaiseksi ei ole selvää kriteeristöä sille, mikä voidaan laskea kaunokirjalliseksi journalismiksi. Tulevissa tutkimuksissa olisikin hyödyllistä luoda tällainen kriteeristö, jotta kaunokirjallista journalismia voisi tutkia nykyistä organisoidummin ja jotta siitä voisi tulla oma, yleisesti tunnustettu journalistinen genrensä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ollut vertailla Helsingin Sanomien Sunnuntai-liitteen ja Sunnuntaisuomalaisen kerronnan muotoja keskenään, sillä vertailevaan otteeseen olisi tarvittu huomattavasti suurempi aineisto. Tein kuitenkin analyysin edetessä havainnon, että Helsingin Sanomien sunnuntailiitteiden jutuissa kerronnan muotoja esiintyi monipuolisemmin, kun taas Sunnuntaisuomalaisen jutuissa suora kerronta oli huomattavasti yleisempää. Helsingin Sanomien sunnuntailiitteen jutuista kerrontaa oli 70,16 %, kun taas Sunnuntaisuomalaisen jutuissa kerrontaa edusti peräti 84,02 % virkkeistä. Aineistoni suppeuden vuoksi tästä havainnosta ei kuitenkaan voi tehdä yleistettäviä päätelmiä tässä tutkielmassa. Havainto kuitenkin avaa mielenkiintoisen mahdollisuuden jatkotutkimukselle. Tulevissa tutkimuksissa olisikin mielenkiintoista selvittää sitä, millaisia eroja medioiden sunnuntailiitteiden kertomisen muodoissa on.

Faktan ja fiktion rajapintaa kaunokirjallisessa journalismissa on tutkittu jonkin verran Suomessa (esim. Lassila-Merisalo 2001, 2009), mutta kaunokirjallisen journalismin uhista tarvitaan lisää tutkimusta, sillä mikäli ilmiö vahvistuu suomalaisessa mediakentässä, täytyy myös sen vaarat tunnistaa. Kaunokirjallisella journalismilla on myös vaaranpaikkansa, jotka ansaitsevat huomiota ja lisätutkimusta. Kertomuksen vaaroihin puolestaan on journalismin tutkimuksen kentällä tartuttu. Maria Mäkelän Kertomuksen vaarat -projekti pyrkii

selvittämään, miksi kertomuksesta on tullut niin tärkeää yhteiskunnassa, muun muassa journalismissa, ja mitä riskejä tähän liittyy. Tulevaisuudessa olisikin kiinnostavaa selvittää sitä, millaisia vaaroja kaunokirjallisen journalismin tekniikoihin journalismissa kytkeytyy. Hyvä tarina ei saisi koskaan mennä journalististen periaatteiden ja totuusvaateen edelle. Lisätutkimus esimerkiksi siitä, kuinka journalistisessa työprosessissa otetaan huomioon fiktiolta lainattujen kerronnan keinojen vaaranpaikat, voisi olla tarpeen.

Lisäksi tulevissa tutkimuksissa olisi mielenkiintoista analysoida uutisten kertomisen muotoja. Olisi mielenkiintoista selvittää, käytetäänkö uutiskerronnassa kertovan kirjallisuuden kertomisen muotoja, kun tarinankerronnasta on tullut journalismille yhä tärkeämpää. Tämä tutkimus osoittaa, että kertovan kirjallisuuden kertomisen muotoja käytetään monipuolisesti sanomalehtien sunnuntailiitteissä, joten olisi kiinnostavaa tutkia sitä, millä tavoin nämä kertomisen muodot ovat hiipineet myös osaksi uutiskerrontaa.

8 LOPUKSI

Ei ole mikään ihme, että fiktiosta tutut kerronnan elementit ovat tulleet kiinteäksi osaksi journalismia, sillä niiden avulla feature-jutusta tai jopa uutisesta on mahdollista tehdä kiinnostavampi, mukaansatempaavampi ja samaistuttavampi. On myös esitetty, että faktojen syvälinen ymmärtäminen jopa edellyttäisi sitä, että lukija sitoutuu tekstiin tunnetasolla (Lehtimäki 2007, 257). Myös Ilkka Malmberg (1998, 48) toteaa, ettei viihteen tarvitse olla vain kepeää, vaan vaikeat ja hankalatkin aiheet voivat olla mielenkiintoisia ja viihdyttäviä. On myös oleellista muistaa, että yksi mediakokemuksen keskeinen piirre on koskettaa. Median tarjoama kokemus ei ole ainoastaan ympäröivän maailman tiedollista hallintaa ja jäsentämistä, vaan siihen liittyy tunnekokemus (Seppänen & Väliverronen 2012, 28). Tunnekokemuksen luominen taas voi onnistua käyttämällä monipuolisesti ja taidokkaasti esimerkiksi juuri Palmgrenin listaamia kerronnan keinoja.

Kaunokirjallisessa journalismissa on usein keskiössä ihmisen kokemuksista muodostuva tarina. Tarinat ovat tuttuja fiktiivisistä kertomuksista, mutta niistä tutuilla elementeillä on paljon annettavaa myös journalismille. Ihmiset käsittelevät asioita kognitiivisesti tarinan muodossa ymmärtääkseen elämää sekä ympäröivää maailmaa. Tarinan avulla ihminen pystyy samaistumaan ja käsittämään sellaisia asioita, joista hänellä ei ole omakohtaista kokemusta ja joista hänellä ei ole paljon tietoa. (Czarniawska-Joerges 2004, 5.) Vaikka median murroksella ja muuttuvilla ansaintamekanismeilla on epäilemättä osansa kaunokirjallisten elementtien lisääntymiselle journalismissa (kts. 2.3), on oleellista muistaa, etteivät mediatalojen taloudelliset motiivit ole ainoa syy fiktiosta tuttujen elementtien käyttämiseen journalistisissa teksteissä. Todellisuudessa journalismissa on aina käytetty narratiivisuutta, tarinallisuutta ja jossain määrin myös kaunokirjallisuudesta tuttuja kerronnan muotoja.

Kaunokirjallisilla elementeillä, kuten tässä tutkimuksessa tarkastelluilla kerronnan keinoilla, voidaan käsitellä monimutkaisia, byrokraattisia tai vaikeaselkoisia yhteiskunnallisia aiheita helpommin ymmärrettävästi kuin pelkällä informatiivisella selostamisella. Lassila-Merisalo (2009, 196) tiivistää tämän ajatuksen melko tyhjentävästi väitöskirjansa viimeisessä virkkeessä:

“Syvällisimmillään kaunokirjallinen journalismi voi tuottaa inhimillisesti, yhteiskunnallisesti tai joltain muulta kantilta katsoen merkittävää informaatiota hyvin omaksuttavassa ja ajattelemaan haastavassa muodossa.”

Kaunokirjallisella journalismilla ja siihen liittyvillä elementeillä on siis ehdottomasti vahva ja merkityksellinen paikkansa journalismissa.

Suomen mediakenttä on perinteisesti ollut hyvin uutispainotteinen, joten kerronnallisempien juttutyyppeiden vakiintuminen tutkimukseen ja opetukseen on ollut hidasta. Tämä näkyy hyvin siinä, että juttutyyppeiden rajat ja määrittelyt eivät ole vieläkään selkeitä, saati vakiintuneita. Tämä tutkimus on yksi pieni askel kohti ilmiön yhä laajempaa ymmärrystä ja analysointia. Uskon, että kerronnallisten juttutyyppeiden tutkimus lisääntyy entisestään tulevaisuudessa Suomessa, sillä fiktiosta tutut elementit alkavat olla erottamaton osa päivittäistä journalismia myös uutismedioissa. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutissivujen kärkijuttu ei enää aina ala tiukalla uutiskärjellä vaan monesti ennemminkin maalailevalla miljöön tai henkilön kokemuksen kuvaamisella.

Tässä tutkielmassa esittelemieni lähteiden perusteella vaikuttaa, että kaunokirjallisella journalismilla on valtavasti potentiaalia. Kaunokirjallisen journalismin kautta voidaan epäilemättä tehdä merkityksellistä ja vaikuttavaa journalismia. Toisaalta fiktiolta lainattujen tekniikoiden kanssa täytyy olla tarkkana. Siinä missä uutisen kirjoittamiselle on omat, tiukahkot konventionsa, ei pitkällä kertovilla jutuilla sellaisia ole. Toimittajalla on vapaus rakentaa juttunsa rajattomilla eri tavoilla, mikä vaatii ammattitaitoa ja tarkkuutta. Fiktiosta tuttujen elementtien lisääntyminen journalismissa onkin ymmärrettävästi synnyttänyt huolta ja kritiikkiä. Kritiikki on kohdistunut esimerkiksi siihen, että koska kaunokirjallisella journalismilla ei ole pitkää perinnettä Suomessa, siihen ei osata suhtautua kyllin kriittisesti ja varovaisesti. Varomattomuus puolestaan voi johtaa ylilyönteihin, joissa esimerkiksi yksilön tunteita korostetaan liikaa jopa faktojen kustannuksella. (Mäkelä 2014, 53-54.)

Myös Lassila-Merisalo korostaa väitöskirjassaan (2009) sitä, että fakta ei saa kaunokirjallisessakaan journalismissa koskaan livetä fiktion puolelle. Toisaalta kaunokirjallisen journalismin tavoitteet ovat usein erilaisia kuin uutisen. Kaunokirjalliselta journalismilta ei vaadita yhtä tiukkaa objektiivisuutta kuin uutiselta. Lassila-Merisalo kirjoittaakin Lukujuuttu-blogissaan (2017), että siinä missä perinteinen uutinen nojaa

äärimmäiseen objektiivisuuteen, ymmärretään kaunokirjallisessa journalismissa, että ihmisillä voi olla samasta tapahtumasta hyvin erilaisia tulkintoja, ja silti ne kaikki tulkinnat voivat olla totta. Sen vuoksi kaunokirjallisen journalismin tavoitteena ei ole uutisen tapaan puhdas tiedonvälitys, vaan ennemminkin ymmärryksen lisääminen. Totuuden hylkäämiseen eri tulkintojen esille tuominen ei kuitenkaan saa johtaa, vaan kaikkien kaunokirjallisessa jutussa esitettyjen tapahtumien on oltava totta yksityiskohtia myöten. Se vaatii toimittajalta äärimmäistä tarkkuutta. Totuusvaadetta korostetaan myös esimerkiksi journalistin ohjeissa, joissa journalistin velvollisuudeksi mainitaan pyrkimys totuudenmukaisuuteen (Journalistin ohjeet, 2005).

Toisaalta fiktiolta muotonsa lainaavaan journalismiin on suhtauduttu toisinaan ehkä liiankin kriittisesti. Feature-journalismi ja kaunokirjallinen journalismi ovat toistaiseksi hyvin epäselvästi määriteltyjä ja usein suurelle yleisölle tuntemattomia termejä, joten niihin on helppo liittää uhkakuvia esimerkiksi journalismin pinnallistumisesta ja viihteellistymisestä. Tämänkaltaiset stereotyyppit taas tunnetusti useimmiten juontavat juurensa tietämättömyydestä. Kerronnallisten juttutyyppeiden tarkempi määrittely ja vakiinnuttaminen on siis tärkeää, jotta niiden todelliset vahvuudet ja toisaalta myös vaaranpaikat osattaisiin tunnistaa. Mitä paremmin kaunokirjallisen journalismin tekniikat ja merkitys tunnetaan, sitä parempaa kaunokirjallista journalismia on mahdollista tuottaa ja kuluttaa.

9 KIRJALLISUUS

Czarniawska-Joerges, B. (2004). *Narratives in Social Science Research*. London: SAGE Publications Ltd.

Hartsock, J. (2000). *A History of American Literary Journalism. The Emergence of a Modern Narrative Form*. Amherst: University of Massachusetts Press.

Hennessy, B. (1989). *Writing feature articles. A practical guide to methods and markets*. Oxford: Heinemann.

Huovila, T. (2005). *Toimittaja - tiedon etsijä ja vaikuttaja*. Helsinki: WSOY

Johnson, C. (2005). *21st century feature writing*. Boston: Pearson

Journalistin ohjeet (2005). Helsinki: Suomen Journalistiliitto.

Kaipainen, S. (2013). *JOTTA LUKIJAT PAINAISIVAT MIELEENSÄ: Reportaasikirjan kaunokirjallisen journalismin todistavassa human interest -otteessa*. Tampere: Tampereen yliopisto. Maisterintutkielma.

Kalliokoski, J. (2015). *“Featurea ehdottomasti, aika usein reportaasia”: tekijöiden näkökulmia kerronnalliseen journalismiin*. Tampere: Tampereen yliopisto. Maisterintutkielma.

Kertomuksen vaarat -projekti (2017>).

Saatavana: <https://kertomuksenvaarat.wordpress.com/about/> [viitattu 5.12.2018]

Kuutti, H. (2006). *Uusi mediasanasto*. Jyväskylä: Atena

Lassila, M. (2001). *Faktaa fiktion keinoin: Nonfiktiota Helsingin Sanomien Kuukausiliitteessä ja Imagessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Maisterintutkielma.

Lassila-Merisalo, M. (2009). *Faktan ja fiktion rajamailla: Kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Lassila-Merisalo, M. (2014). Tarina edellä - kerronnallinen juttu digitaalisessa ympäristössä. Teoksessa Virtapohja, K., Lauk, E., Uotila, P., Lassila-Merisalo, M., Uskali, T., Manninen, V. & Kuutti, H. *Journalismi ajassa: Professori Raimo Salokankaan juhlakirja*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos, 152-169.

Lassila-Merisalo, M (2017). Faktaa fiktion keinoin. Blogi. Saatavana: <http://lukujuttu.blogspot.com/2017/09/faktaa-fiktio-keinoin.html> [viitattu 5.12.2018]

Lauk, E., Harro-Loit, H. (2016). Journalistic autonomy as a professional value and element of journalism culture: The European perspective. *International Journal of Communication*, Vol. 11, pp. 1956-1974.

Lehtimäki, M. (2005). *The Poetics of Norman Mailer's Nofiction: Self-Reflexivity, Literary Form, and the Rhetoric of Narrative*. Yleisen kirjallisuustieteen väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.

Lehtimäki, M. (2007). Todistaja-kertoja kaunokirjallisessa journalismissa. Teoksessa Kujansivu, H. & Saarenmaa, L. (toim.): *Tunnustus ja todistus. Näkökulmia kahteen elämän esittämisen tapaan*. Helsinki: Glaucomus, 240-257.

Malmberg, I. (1998). Uroot ja Naaraat – journalismin kaksi tiedonintressiä. Teoksessa *Journalismia! Journalismia?* Toim. Kantola, A. & Mörä, T. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY, 41-52.

Muhonen, I. (2015). "Kyllä en ole tuote" - kirjailijakuvien rakentamisen keinoja feature-journalismissa. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. Maisterintutkielma.

Mäkelä, M. (2014). Puraistaan kieltä 13 Miksei kukaan pelkää narratiivista journalismia? *Puhe ja kieli* 34(2), 53-54.

- Nissi, A. (2015). *Juonessa mukana. Kertojan läsnäoloa feature-teksteissä tuottavat esitystekniset ratkaisut ja journalismin refentiaalinen todellisuussopimus*. Tampere: Tampereen yliopisto. Maisterintutkielma.
- Nissi, E. (2010). *Täältä tulee tarina. Feature-journalismin jutturakenteet ja ilmaisukeinot kirjoitusoppaissa ja lehtijutuissa*. Tampere: Tampereen yliopisto. Maisterintutkielma.
- Nousiainen, A. 2013. A Bunch of Distractive Writing. Why has fact-based and extensively reported American style narrative journalism not gained ground in Europe? Reuters Institute Fellowship Paper. University of Oxford.
- Partanen, A. (2007). *Totuuden tulkitsijat. Feature-kirjoittajat journalistisen totuuden jäljillä*. Tampere: Tampereen yliopisto. Maisterintutkielma.
- Palmgren, M-L. (1984). *Johdatus kirjallisuustieteeseen*. Juva: WSOY.
- Pietilä, V. (1995). *Kertomuksia uutisista, uutisia kertomuksista: Kirjoituksia kolmelta vuosikymmeneltä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavissa: <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 7.11.2018.]
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.
- Steensen, S. 2011. The Featurization of Journalism. *Nordicom Review* 32 (2) 49–61.
Saatavana:
https://www.researchgate.net/publication/265583543_The_Featurization_of_Journalism.
[Viitattu 26.1.2019]
- Tuomi J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Töyry, M. (2009). Lukijälähtöisyys aikakauslehtijournalismissa. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Glaudeamus, 129-149.

Vanoost, Marie: "Defining Narrative Journalism Through the Concept of Plot". In: DIEGESIS. Interdisziplinäres E-Journal für Erzählforschung / Interdisciplinary E-Journal for Narrative Research 2.2 (2013). 77-97.

Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

Villi, M. (2011). Sosiaalinen kuratointi verkossa. *Media & Viestintä*, 34(4).

Saatavissa: <https://doi.org/10.23983/mv.62899>

[viitattu 26.1.2019]

Väliverronen, E. (2009). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Wheeler, S. (2009). *Feature writing for journalists*. New York, NY: Routledge.

Wolfe, T. (1973). The New Journalism. Teoksessa Wolfe, T. & Johnson, E.W. (toim.). *The New Journalism. An Anthology*. London: Picador, 1-51.

10 AINEISTO

Helsingin Sanomat 2.9.2018. Mitä minä tein. Kirjoittaja Tommi Nieminen.

Helsingin Sanomat 9.9.2018. Myrkkykäärmeiden metsästäjä. Kirjoittaja Aino Frilander.

Helsingin Sanomat 16.9.2018. Luvaton lääkäri. Kirjoittajat Anni Pasanen & Tommi Pietiläinen.

Helsingin Sanomat 23.9.2018. “Ollila oli idolini”. Kirjoittaja Petri Sajari.

Helsingin Sanomat 30.9.2018. Kuka hän on? Kirjoittaja Anna-Sofia Berner.

Sunnuntaisuomalainen 2.9.2018. Hallitsija vai hiirulainen? Kirjoittaja Aino Elomäki.

Sunnuntaisuomalainen 9.9.2018. Demokratia. Kirjoittaja Timo J. Tuikka.

Sunnuntaisuomalainen 16.9.2018. Mitä kuuluu? Kirjoittaja Ira Blomberg-Kantsila.

Sunnuntaisuomalainen 23.9.2018. Lääke, joka antoi elämän. Kirjoittaja Tarja Kovanen.

Sunnuntaisuomalainen 30.9.2018. Nokian raunioilla. Kirjoittaja Janne Arola.